

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет

(назва інституту, факультету)

Кафедра обліку і оподаткування

(повна назва кафедри)

КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти

на тему:

“Облік та економічний аналіз кредиторської заборгованості”

Виконала: студентка 2 курсу, групи ООст(з)-21
напряму підготовки (спеціальності)

071 “Облік і оподаткування”

(шифр і назва напряму підготовки, спеціальності)

Лукаsevич Анастасія Степанівна

(прізвище та ініціали студента)

Керівник: Банашкевич Т.П.

(прізвище та ініціали)

Рецензент: Ємець О.І.

(прізвище та ініціали)

Івано-Франківськ – 2024р.

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування
Перший (бакалаврський) рівень вищої освіти
Спеціальність 071 "Облік і оподаткування"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри _____

(підпис)

Баланюк І.Ф.

(прізвище, ініціали)

"29" листопада 2023 р.

ЗАВДАННЯ НА КВАЛІФІКАЦІЙНУ РОБОТУ СТУДЕНТА

Лукаsevич Анастасії Степанівни

(прізвище, ім'я, по батькові)

1. Тема роботи: "Облік та економічний аналіз кредиторської заборгованості"

Керівник роботи: викладач кафедри обліку і оподаткування Банашкевич Тетяна Петрівна

2. Перелік питань, які потрібно розробити: суть кредиторської заборгованості та її значення у діяльності підприємства; класифікаційні групи кредиторської заборгованості; нормативно-правова та методична база обліку кредиторської заборгованості підприємства; документальне оформлення обліку кредиторської заборгованості; аналітичний і синтетичний облік кредиторської заборгованості; напрями вдосконалення обліку кредиторської заборгованості підприємства; джерела інформації та методика економічного аналізу кредиторської заборгованості; економічний аналіз кредиторської заборгованості; управління кредиторською заборгованістю підприємства.

3. Дата видачі завдання 04.12.2023 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1.	Теоретичні основи обліку кредиторської заборгованості підприємства	17.02.2024 р.	виконано MS
2.	Методичні засади обліку кредиторської заборгованості	18.03.2024 р.	виконано MS
3.	Концептуальні аспекти економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства	19.04.2024 р.	виконано MS

Студент

Лукаевич А.С.

(підписати та сканувати)

Керівник роботи

Банашкевич Т.П.

(підписати та сканувати)

Прикарпатський національний університет імені Василя Стефаника

Економічний факультет
Кафедра обліку і оподаткування

ВІДГУК

на кваліфікаційну роботу
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
студента *другого* курсу групи ОО(ст)з-21

Лукаевич Анастасії Степанівни

на тему: **“Облік та економічний аналіз кредиторської заборгованості”**

Актуальність теми. Дослідження поняття “кредитор” і “кредиторська заборгованість”, облікових аспектів розрахунків з кредиторами та аналіз їх значень, а також способів управління кредиторською заборгованістю для підвищення ефективності функціонування підприємств у конкурентному середовищі є актуальним в сучасних економічних умовах.

Діяльність кожного підприємства потребує формування кредиторської заборгованості, оскільки завдяки їй воно може безперервно функціонувати. Саме тому контроль за розрахунками з кредиторами підприємства є основна складова управління. До основних суб'єктів належать такі кредитори – постачальники та підрядники, банківські структури, працівники, засновники тощо. Відповідно облік і аналіз кожного з них це важлива та дуже трудомістка процедура, що зумовлює актуальність даного бакалаврського дослідження.

Мета дослідження. Визначення теоретичних та методичних основ обліку та економічного аналізу кредиторської заборгованості та надання практичних рекомендацій щодо їх удосконалення для підвищення ефективності управління розрахунків з кредиторами.

Об'єкт дослідження. Розрахунки з кредиторами, як важлива обліково-аналітична складова господарських операцій Товариства з обмеженою

відповідальністю "КАРПАТИСПЕЦТЕХ".

Практичне значення одержаних результатів. Основні положення кваліфікаційної роботи щодо обліку та економічного аналізу кредиторської заборгованості на підприємстві мають рекомендаційний характер для практичної апробації.

Загальний висновок. Кваліфікаційна робота Лукаевич Анастасії Степанівни на тему: "Облік та економічний аналіз кредиторської заборгованості" є завершеним, поглибленим, самостійно проведеним науковим дослідженням, за змістом і оформленням відповідає вимогам щодо таких робіт, допускається до захисту з оцінкою "добре", а її автор заслуговує присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 "Облік і оподаткування".

Науковий керівник:

асистент кафедри обліку і оподаткування
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника

Т.П. Банашкевич

"27" травня 2024 р.

РЕЦЕНЗІЯ

на кваліфікаційну роботу
на здобуття першого (бакалаврського) рівня вищої освіти
студента *другого* курсу групи ОО(ст)з-21
Лукаsevич Анастасії Степанівни
на тему: *“Облік та економічний аналіз кредиторської заборгованості”*

Актуальність теми. Діяльність кожного підприємства потребує формування кредиторської заборгованості, оскільки завдяки їй воно може безперервно функціонувати. Саме тому контроль за розрахунками з кредиторами підприємства є основна складова управління. До основних суб'єктів належать такі кредитори – постачальники та підрядники, банківські структури, працівники, засновники тощо. Відповідно облік і аналіз кожного з них це важлива та дуже трудомістка процедура, що зумовлює актуальність даного бакалаврського дослідження.

Самостійні розробки і пропозиції автора. У роботі автором досліджено та розкрито методику обліку та економічного аналізу кредиторської заборгованості досліджуваного підприємства.

Практичне значення роботи. Реалізація внесених пропозицій і рекомендацій дозволить покращити фінансовий стан досліджуваного підприємства в умовах антикризового управління.

Загальний висновок. Кваліфікаційна робота Лукаsevич Анастасії Степанівни на тему: *“Облік та економічний аналіз кредиторської заборгованості”* виконана відповідно до вимог, які ставляться МОН України до такого виду наукових робіт, допускається до захисту з високою позитивною оцінкою, а її автор Лукаsevич Анастасія Степанівна заслуговує присудження першого (бакалаврського) рівня вищої освіти зі спеціальності 071 *“Облік і оподаткування”*

Рецензент

к.е.н. доцент кафедри теоретичної
і прикладної економіки
Прикарпатського національного
університету імені Василя Стефаника”
“27” травня 2024 р.

Ємель О.І.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. Теоретичні основи обліку кредиторської заборгованості підприємства	
1.1. Суть кредиторської заборгованості та її значення у діяльності підприємства.....	6
1.2. Класифікаційні групи кредиторської заборгованості.....	15
1.3. Нормативно-правова та методична база обліку кредиторської заборгованості підприємства.....	22
РОЗДІЛ 2. Методичні засади обліку кредиторської заборгованості	
2.1. Документальне оформлення обліку кредиторської заборгованості.....	31
2.2. Аналітичний і синтетичний облік кредиторської заборгованості.....	39
2.3. Напрями вдосконалення обліку кредиторської заборгованості підприємства.....	46
РОЗДІЛ 3. Концептуальні аспекти економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства	
3.1. Джерела інформації та методика економічного аналізу кредиторської заборгованості.....	53
3.2. Економічний аналіз кредиторської заборгованості.....	60
3.3. Управління кредиторською заборгованістю підприємства.....	68
ВИСНОВКИ	75
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	77
ДОДАТКИ	

ВСТУП

Актуальність теми. Під час діяльності будь-якого підприємства з'являється необхідність у формуванні кредиторської заборгованості, через це воно має можливість безперервно функціонувати. Саме тому основна складова управління це контроль за розрахунками по кредиторській заборгованості підприємства. Головними суб'єктами є такі кредитори – підрядники, постачальники, банківські структури, засновники, працівники, та ін. Саме тому облік та оцінка кожного з них це трудомістка та досить важлива процедура, що робить актуальною дане кваліфікаційне дослідження.

Кредиторській заборгованості, а саме її обліку та економічному аналізу присвячено великий обсяг досліджень у науковій літературі. Серед вітчизняних науковців даними питаннями займалися Ф. Ф. Бутинець, Т. Б. Грек, С. Ф. Голов, О. В. Дячук, Н. І. Петренко, І. В. Орлов та ін. Вони вивчали та досліджували терміни “кредитор” та “кредиторська заборгованість”, облікові питання розрахунків з кредиторами та оцінку їх значень, а також способи та шляхи управління кредиторською заборгованістю для підняття ефективності діяльності відповідних підприємств у певному середовищі.

Метою кваліфікаційної роботи є встановлення теоретичних та методичних основ з обліку та економічного аналізу кредиторської заборгованості, розробка практичних рекомендацій по їх вдосконаленню для покращення ефективності управління розрахунків з кредиторами.

Враховуючи мету роботи визначено такі *завдання*:

- 1) дослідити поняття “кредиторська заборгованість”;
- 2) систематизувати класифікацію кредиторської заборгованості;
- 3) вивчити основні нормативно-законодавчі акти, що регулюють облік розрахунків з кредиторами;
- 4) розглянути теоретичні аспекти первинного обліку розрахунків з

кредиторами;

5) деталізувати аналітичний та синтетичний облік кредиторської заборгованості;

6) з метою підвищення ефективності управління кредиторською заборгованістю окреслити шляхи вдосконалення обліку розрахунків з кредиторами;

7) дати оцінку інформаційному та методичному забезпеченню економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства;

8) здійснити аналіз стану розрахунків із кредиторами базового підприємства;

9) прослідкувати значення кредиторської заборгованості в механізмі управління підприємством.

Об'єкт дослідження – це розрахунки з кредиторами, як важлива обліково-аналітична складова господарських операцій Товариства з обмеженою відповідальністю “КАРПАТИСПЕЦТЕХ”.

Предмет дослідження – сукупність теоретичних та методичних аспектів обліку та економічного аналізу розрахунків з кредиторської заборгованості.

Методи дослідження. Для розв'язання поставлених у роботі завдань використано такі методи наукового дослідження: синтез – для розкриття теоретичних та методичних аспектів предмету дослідження; дослідження реєстрів та документів з обліку за змістом та формою – для встановлення їх відповідності вимогам стандартів; порівняння – для дослідження спільних та відмінних ознак міжнародних та національних стандартів обліку, а також співставлення динаміки фінансових показників підприємства; вимірювання – для розрахунку значень досліджуваних показників; аналіз – для узагальнення предмета дослідження (розрахунки з кредиторами) за елементами; узагальнення та систематизація – під час вибору ознак класифікацій кредиторської заборгованості; графічний та табличний – для наочного

відображення аналітичної інформації; монографічний – для вивчення теоретичних розробок вітчизняних та зарубіжних науковців по обліку та економічному аналізу розрахунків з кредиторами.

Інформаційно-нормативною базою дослідження слугували законодавчі та нормативні акти України, положення та стандарти, фахові видання, публікації в науковій літературі та Інтернет-ресурсах з обліку та аналізу по розрахунках з кредиторами. При виконанні кваліфікаційної роботи, використовувались документи облікового значення Товариства з обмеженою відповідальністю “КАРПАТИСПЕЦТЕХ”, а саме фінансова звітність.

Структура та обсяг роботи. Кваліфікаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаної літератури та додатків. Основний текст викладено на 75 сторінках. Робота містить: 12 рисунків, 14 таблиць, 11 додатків. Список використаних джерел налічує 89 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ТЕОРЕТИЧНІ ОСНОВИ ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНOSTІ ПІДПРИЄМСТВА

1.1. Суть кредиторської заборгованості та її значення у діяльності підприємства

В сучасних умовах ринку підприємства для ефективнішого функціонування повинні перебувати у тісній співпраці та налагоджених відносинах з іншими суб'єктами господарювання. Такі умови продиктовані постійним співставленням інтересів сторін суб'єктів господарювання – державного і приватного секторів, а також відповідних сегментів домогосподарств та закордону.

Врахувавши вищесказане, окреслюються сторони взаємовідносин, що співставлені у більшості господарських операцій:

- дебітори;
- кредитори;
- органи державного регулювання.

Термін “кредитор” (від лат. “credit” – вірити) представляється як “позичальник”. *Кредитор* – це особа, що може вимагати здійснення певної дії або нездійснення певних дій. Він називається “кредитором” тому, що довіряє своєму контрагенту, кредитує його довірою [1].

Будь-яка вітчизняна чи іноземна фізична або юридична особа може бути кредитором, що має вимоги (претензії) до боржника згідно майнових і немайнових зобов'язань останнього [2].

Розрахунки з кредиторами є одним з найважливіших розділів фінансово-господарської діяльності будь-якого підприємства, що нерозривно пов'язані грошовими потоками і є основою системи забезпечення безперервного функціонування господарюючих суб'єктів.

Розрахунки – це система співробітництва з юридичними та фізичними особами, які діють з моменту практичного застосування юридично-укладених фінансових зобов'язань по здійсненню товарних та нетоварних операцій [3].

У бухгалтерії термін “зобов'язання” досить часто порівнюють з поняттям “заборгованість” із зовні, представляють як шлях формування ресурсів підприємства для здійснення операційної, інвестиційної та фінансової діяльності. Отже, заборгованість досліджують як зобов'язання перед кредиторами виконувати договірні умови згідно активів підприємства.

Грошові зобов'язання перед кредиторами діляться на *дві великі складові*:

1) зобов'язання по сплаті основної суми заборгованості та нарахованих відсотків;

2) запроваджені за невиконання чи неналежне виконання зобов'язань по неустойках (штрафах, пені), відсотках за прострочення платежу, збитках, що повинні бути відшкодуванні за невиконаними зобов'язаннями, а також інші майнові та фінансові санкції, в такому ж складі за невиконання зобов'язань по сплаті обов'язкових платежів [5, с. 38].

Зобов'язання, як вважається, є кредиторською заборгованістю, коли є відповідність наступним вимогам:

- 1) можливість вимірювання;
- 2) визначенність такої;
- 3) релевантність та достовірність.

Для продуктивного функціонування всіх сегментів підприємства необхідна наявність достовірних даних про його фінансовий, а саме в частині кредиторської заборгованості. В сучасних наукових працях, не зважаючи на історію появи, існування та рівень дослідження, немає єдиного підходу в трактуваннях такого поняття (Додаток А).

Представлені визначення “кредиторської заборгованості” вказують на існування певних розбіжностей у трактуванні даного поняття. В основному,

бачення науковців кредиторської заборгованості у формі грошей, дехто представляє у формі частини майна чи розрахунків за товари, послуги, та ніхто не вказує на те, що кредиторська заборгованість є структурною частиною обороту капіталу. Адже складові обігу капіталу є елементами неперервної течії господарських процесів. За результатами закупки збільшується наявність виробничих запасів, разом з тим, виникає кредиторська заборгованість; в процесі виробництва відбувається накопичення готової продукції, за результатами реалізації – збільшуються грошові кошти та виникає дебіторська заборгованість. Такий цикл операцій неодноразово повторюється, в результаті якого відбуваються грошові надходження та здійснюються платежі.

Економічна суть кредиторської заборгованості визначається в тому, що зобов'язання є частиною майна підприємства, як правило кошти, можуть бути товарно-матеріальні цінності, до прикладу заборгованість по товарному кредиту [16, с. 36].

Бутинець Ф. дає визначення кредиторської заборгованості як форма розрахунку при купівлі товарів (робіт, послуг) під час здійснення операцій суб'єкта господарювання, які періодично повторюються і використовуються у виробництві чи перепродажі [13, с. 317].

Інші науковці визначають кредиторську заборгованість як активи, які тимчасово є у розпорядженні підприємства, та які необхідно повернути юридичній чи фізичній особі, що у них були позичені.

Хоча різні вчені визначають кредиторську заборгованість по різному (грошовими коштами, частиною активів, формою розрахунків), їх думка однакова по відношенню до того, що кредиторська заборгованість потребує здійснення господарських операцій безперервно і є причиною постійного обігу грошових коштів. Саме через це зобов'язання по розрахунках з кредиторами представляють як вагому складову капіталу підприємства.

Сукупність ознак, наведених на рис. 1.1. визначають економічну сутність

кредиторської заборгованості.

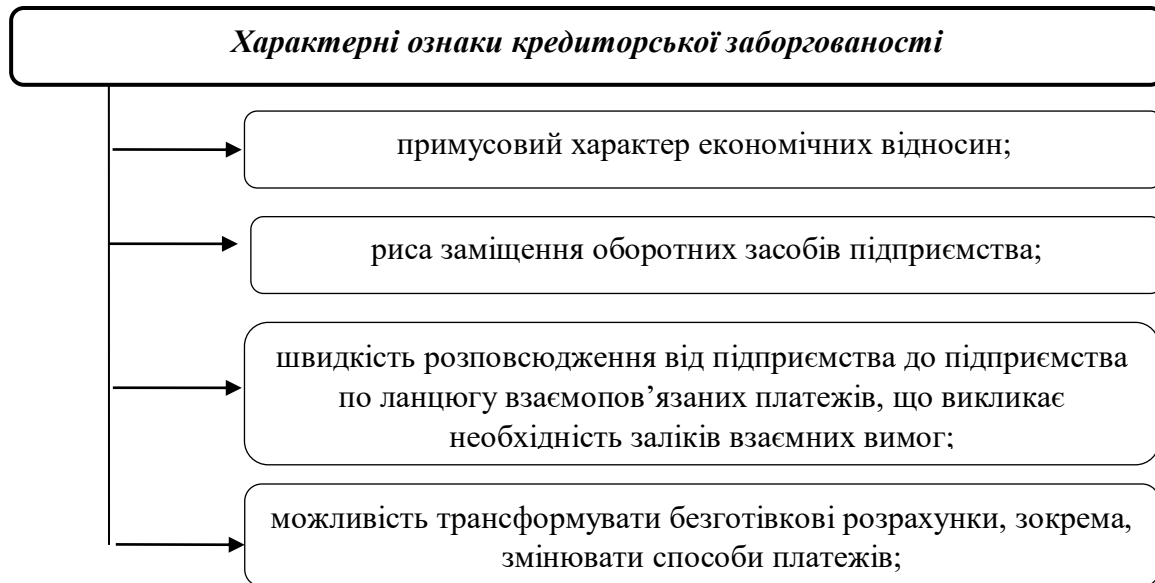

Рис. 1.1. Характерні ознаки кредиторської заборгованості.

Кредиторська заборгованість - це “боргове зобов’язання підприємства іншим фізичним і юридичним особам, яке виникло за результатами вчинених раніше дій (подій)”, оцінку здійснено в гривнях і у підприємства перед нею виникає зобов’язання її погашення у визначений строк [40, с. 451]

У сучасній економіці окреслено наступний склад кредиторської заборгованості (рис. 1.2.).

Як правова категорія кредиторська заборгованість має так звану двоїсту юридичну природу:

- з одного боку, як складова частина майна належить підприємству на праві власності (володіння);
- з іншого, як об’єкт зобов’язуючих правовідносин – заборгованість перед кредиторами що наділені правом вимагати стягнення від контрагента визначеної частини майна [18].

Заборгованість є об’єктом як правової, так і економічної сфери, а саме фінансів та бухгалтерського обліку. Кожна наука вивчає заборгованість та

зобов'язання з різних сторін:

- з боку права, - встановлюються підстави до виникнення зобов'язань та надається механізм їх погашення,
- з боку бухгалтерського обліку – фіксуються результати виконання умов відповідного договору, а саме забезпечується аналітичний облік зобов'язань за видами окремих операцій.

Рис. 1.2. Складові кредиторської заборгованості підприємства.

На рис. 1.3. подано основні характерні риси кредиторської заборгованості.

Кредиторською заборгованістю вважається користування коштами, що не є власністю підприємства (заборгованість платежів до бюджету; зобов'язання за простроченими рахунками; борги по виданих векселях; заборгованість по акцептованих та інших розрахункових документах, строк сплати по яких не настав; борги за комерційними кредитами тощо).

Кредиторська заборгованість підприємства є одним з важелів, який безпосередньо впливає на показники фінансового стану, стійкості, ліквідності, а

також кредитоспроможності підприємства. Як зміни розміру кредиторської заборгованості здійснюють вплив на результати діяльності підприємства представлено в таблиці 1.1.

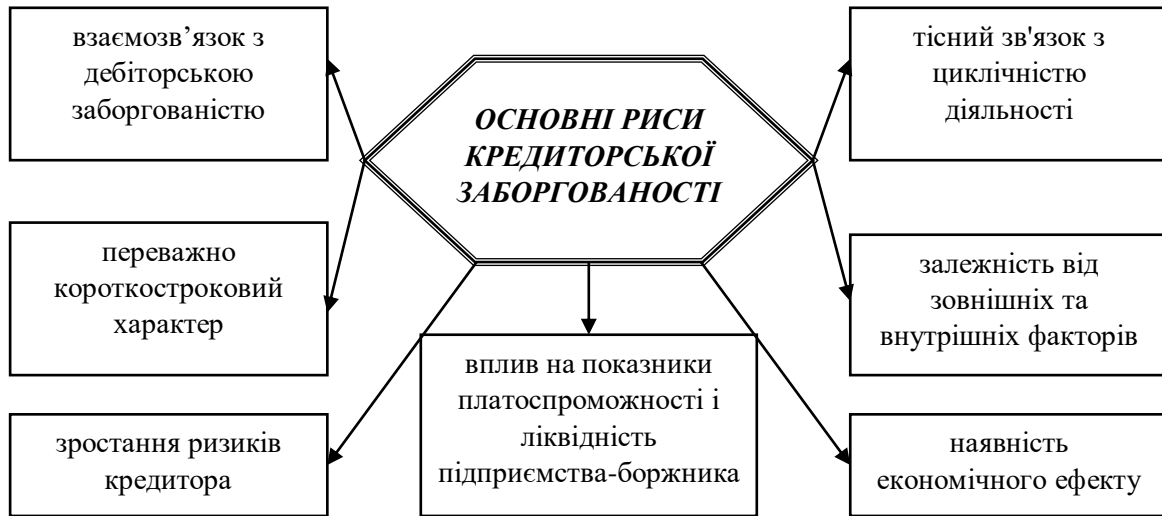

Рис. 1.3. Основні риси кредиторської заборгованості.

Таблиця 1.1

Вплив змін заборгованості на фінансовий стан підприємства

<i>Характеристика фінансового стану підприємства</i>	<i>Кредиторська заборгованість</i>	
	<i>зростання</i>	<i>зниження</i>
майновий стан	покращує	погіршує
фінансова стійкість	погіршує	покращує
платоспроможність і ліквідність	погіршує	покращує
грошова активність	покращує	погіршує

Наявність кредиторської заборгованості у суб'єкта господарювання має суттєвий вплив на його забезпеченість оборотними коштами [21]. Відтермінування у погашенні кредиторської заборгованості надає додаткову можливість підприємствам на короткотермінове фінансування.

Кредиторська заборгованість є “продуктом” грошових розрахунків суб'єкта господарювання з наявними контрагентами, і управління такою заборгованістю тримається на специфічних принципах та методологічних

основах, які уможливають виокремити організаційний блок керівництва грошовими потоками підприємства – управління кредиторською заборгованістю господарюючого суб'єкта [22, с. 264].

У порівнянні з банківськими кредитами кредиторська заборгованість перед постачальниками є більш дешевим джерелом тимчасового фінансування діяльності підприємства, тому що на певний час є можливість оптимізувати активи та одержати додатковий прибуток в результаті їх відповідного розміщення. Тому, беручи до уваги зростання банківських відсотків, питома вага боргу підприємств перед кредиторами в позикових коштах в результаті поступово зростає.

У порівнянні з банківським кредитуванням, заборгованість з розрахунків перед постачальниками та підрядниками має вагомі переваги, а саме:

- досить швидкий та зручний метод здійснення розрахунків з кредиторами;
- можливість відтермінування погашення боргу за укладеними договорами;
- відсутність необхідності застави чи додаткових витрат на погашення відсотків;
- можливість факторингу, тобто купівлі-продажу боргів, що гарантує повернення боргу кредитору у встановлені терміни.
- можливість заміни форми розрахунку чи взаємозаліку вимог;

Кредиторська заборгованість представлена як фінансовий ресурс лише в тому випадку, коли суб'єкт господарювання під час своєї діяльності одержує від кредиторів певні економічні ресурси – сировину, товари, різні матеріали, комплектуючі для здійснення своєї діяльності без належної, обов'язкової сплати за надані ресурси. Отримані відповідні активи, підприємства повинні використати їх як фінансові ресурси, що залучаються у матеріальній, а не в грошовій формі [23, с. 17].

Борги за виплатами працівникам, як внутрішнім кредиторам є одним із резервів короткотермінового запозичення коштів. Такий вид заборгованості дає можливість у необхідний момент здійснити термінові розрахунки без залучення зовнішніх коштів. Проте, використання такого роду фінансування можливе при створенні таких передумов:

- для уникнення порушень законодавства України здійснити точне планування платежів підприємства, мета якого розрахувати терміни перенесення виплат працівникам та сплати відповідних податків;
- врахування потреб персоналу.

Запровадження таких ресурсів дає можливість суб'єкту господарювання не залучати додатково кошти у грошовій формі, а після використання запозичених коштів, сплатити певну суму внутрішньому кредитору, що по суті надав ці ресурси для безперервного здійснення операційної діяльності.

Чим більша сума внутрішньої кредиторської заборгованості, тим менше додаткового капіталу необхідно буде залучити підприємству для здійснення своєї діяльності. Проте таких коштів, як правило, не є достатньо для повного покриття зобов'язань підприємства, а саме в період зростання обсягів виробництва та збуту товарів (робіт, послуг).

Несвоєчасне проведення платежів спричиняє фінансові труднощі у зовнішніх підприємств-кредиторів та негативно впливає на їх господарську діяльність, та загалом на економіку країни.

Списання кредиторської заборгованості здійснюється такими установленими методами:

- сплатою наданих рахунків, тобто погашення звичайним шляхом;
- передача заборгованості третій особі;
- способом відвантаження товарів або надання послуг відбувається погашення кредиторської заборгованості;
- сплата заборгованості підзвітним особам шляхом виплати заробітної

плати та проведення інших виплат;

- здійснення взаємозаліку дебіторської та кредиторської заборгованості;
- за закінченням терміну позивної давності списання кредиторської заборгованості, а саме 3 роки з моменту виникнення такої заборгованості [43, с. 123].

За кризового стану економіки країни частина кредиторської заборгованості підприємства суттєво зростає в джерелах походження майна, що несе за собою збільшення фінансової залежності його від кредиторів. Саме тому має приділятися належна увага оцінці фінансового стану підприємства, а саме в частині кредиторської заборгованості.

За показниками балансу та аналітичного обліку розрахунків з кредиторами прослідковуються зміни, що відбуваються в складі та об'єму кредиторської заборгованості, характер та правдивість боргів, а також причини та час їх утворення.

В структурі управління діяльністю підприємства значне місце займають розрахунки за зобов'язаннями. В процесі прийняття стратегічних управлінських рішень керівник, першочергово, здійснює оцінку фінансової звітності, а саме особливу увагу звертає на показники розрахунків за зобов'язаннями підприємства. Це дає можливість здійснити розрахунок незалежності та фінансової стійкості підприємства, і на завершення – рентабельність. Ефективне управління розрахунками з кредиторами дозволяє здійснити прогноз та усунути наявні недоліки виникнення кредиторської заборгованості.

Умовою наступного економічного та фінансового зростання є позитивний результат та утримання міцного фінансового положення підприємством. Бо при низькій платоспроможності підприємство вимушене буде визначити головною метою діяльності не власну капіталізацію та ріст добробуту власників, а як утриматись на конкурентному ринку.

1.2. Класифікаційні групи кредиторської заборгованості

Раціональна організація та здійснення бухгалтерського обліку розрахунків з кредиторами та їх достовірне відображення у фінансовій звітності залежить від правильно проведеної класифікації кредиторської заборгованості з відповідними класифікаційними ознаками.

За допомогою правильної класифікації стає можливим проведення оцінки змісту іта причин виникнення кредиторської заборгованості, тим самим допомогти керівництву та бухгалтерам отримати оперативну інформацію з метою її оптимізації в частині зобов'язань.

В наукових дослідженнях з економічної точки зору висвітлюються різні класифікаційні ознаки кредиторської заборгованості, основні з яких систематизовано та деталізовано в таблиці 1.2.

1. За терміном погашення – найбільш поширена класифікаційна ознака зобов'язань. За цим критерієм кредиторська заборгованість ділиться на:

- звичайну – що не виходить за строки її погашення;
- протерміновану – коли договірні терміни погашення заборгованості закінчилися.

Для більш деталізованого аналізу звичайну кредиторську заборгованість можна поділити на під категорії ознак з терміном погашення: до 3-х; від 3-х до 6-ти та від 6-ти місяців. Такий поділ узагальнить рух грошових потоків та дасть змогу ефективніше використовувати наявні фінансові ресурси підприємства.

2. За економічним змістом – нетоварна та товарна (платіжна або розрахункова) заборгованості. Нетоварна – це взаємовідносини по виконанню розрахункових операцій та платежів. Така заборгованість тісно пов'язана з операційною та фінансовою діяльністю та впливає на фінансову політику підприємства. Товарна - виникає під час купівлі продукції (товарів, робіт, послуг) товарного змісту в процесі операційної діяльності підприємства.

Таблиця 1.2

Класифікація кредиторської заборгованості

№ з/п	Ознака класифікації	Заборгованість
1	Щодо терміну погашення	– звичайна; – протермінована.
2	Щодо економічного змісту розрахункових операцій	– товарна (за продукцію і товари; роботи; послуги); – нетоварна (з оплати праці; за податками і зборами; за фінансовими операціями тощо).
3	Щодо місця виникнення	– зовнішня; – внутрішня.
4	Щодо суб'єктів взаємовідносин	– заборгованість за отриманими авансами; – заборгованість постачальникам та підрядникам; – інша заборгованість.
5	Щодо способів розрахунку	– відтермінування платежу. – авансова оплата; –
6	Щодо виконання умов договору	– з терміном оплати, який ще не настав; – з простроченим терміном; – відстрочена заборгованість; – з продовженим терміном оплати.
7	Щодо періодичності виникнення	– постійна; – разова.
8	Щодо підстави виникнення зобов'язань	– договірна заборгованість; – недоговірна заборгованість.
9	Щодо забезпеченості	– незабезпечена; – забезпечена (заставами; вексялями; договорами страхування).
10	Щодо складності	– проста; – складна.
11	Щодо виду діяльності	– операційна; – фінансова; – інша.
12	Щодо характеру виникнення	– допустима; – не виправдана.

3. За місцем виникнення відносин – зовнішня та внутрішня заборгованості. Зовнішня – виникає з контрагентами, а саме зовнішніми учасниками відносин (бюджетними і позабюджетними фондами, банками, постачальниками, та ін.) і має вагомому питому вагу у зобов'язаннях підприємства. Внутрішня – виникає у взаємовідносинах з засновниками, структурними

підрозділами, працівниками [29, с. 236], і поряд з зовнішньою є набагато меншою розміром заборгованістю в складі пасиву балансу.

4. За суб'єктами взаємовідносин – заборгованість за отриманими авансами, перед постачальниками та іншу заборгованість. В складі останньої наявні борги перед бюджетом, позабюджетними фондами, перед банківськими установами, структурними підрозділами (дочірніми підприємствами, філіями) тощо.

5. За способом розрахунку – авансові розрахунки та оплата з відстрочкою платежу. За такого підходу можливо оцінити рівень довіри у відносинах з різними контрагентами.

6. За виконанням умов договору зобов'язання поділяють на заборгованість зі строками оплати:

- що ще не настали;
- відстрочену заборгованість;
- з протермінованим строком погашення;
- з продовженим строком оплати [30].

Такий розподіл дасть можливість посилити контроль за дотриманням домовленої та платіжної дисципліни, та приймати своєчасні управлінські заходи щодо уникнення штрафних санкцій.

7. За періодичністю виникнення відносин з контрагентами зобов'язання поділяють на такі, що в ході діяльності тривалий час поновлюються і ті, що виникають не заплановано або періодично. Перші виникають у взаємовідносинах з основними контрагентами і їх можна вважати постійними. Інші зобов'язання, що не є постійними, можуть бути як випадковими так і періодичними [29, с. 217].

8. Щодо підстави виникнення зобов'язань розрізняють договірну заборгованість, яка виникає за угодою сторін, і непередавальні борги, які

виникають незалежно від волі сторін, наприклад, заборгованість за платежі до бюджету та позабюджетних фондів і податки.

9. За забезпеченістю можна виділити зобов'язання незабезпечені та забезпечені договорами, страхуванням, вексями, заставами чи іншими додатковими гарантіями [30].

10. За складністю кредиторська заборгованість буває проста та складна. Проста – погашається одним платежем, складна – дво- і більше етапна процедура погашення (первинна заборгованість і наступні вторинні зобов'язання).

11. За видом діяльності – операційна, фінансова заборгованість та зобов'язання, що виникли в результаті інших видів діяльності. Такий поділ важливий, оскільки надає детальну інформацію про пасиви в частині зобов'язань, допомагає в складанні фінансової звітності, а також забезпечує управлінський облік інформацією про результати проведеного аналізу пасивів в складі зобов'язань підприємства.

12. Залежно від виду події розрізняють допустиму заборгованість, тобто не прострочену перед кредиторами, і необґрунтовану. Вся прострочена заборгованість відноситься до останньої і зазвичай є наслідком важкого фінансового становища підприємства.

Опис видів зобов'язань (кредиторської заборгованості) підприємства, для цілей бухгалтерського обліку наведено в таблиці 1.3.

Вибір конкретної кваліфікаційної характеристики зобов'язань значною мірою залежить від напряму фінансово-господарської діяльності підприємства. Чим більше підприємства використовують кредиторську заборгованість як засіб короткострокового фінансування, тим більш необхідною стає її детальна класифікація.

Якщо заборгованість велика і виникає регулярно, то для цього достатньо вибрати один або два критерії класифікації з урахуванням ситуації, в якій

правильний вибір критеріїв має на меті забезпечити повне розкриття інформації про заборгованість для цього управління.

Таблиця 1.3

Характеристика основних видів кредиторської заборгованості підприємства

<i>Вид заборгованості</i>	<i>Характеристика</i>
Заборгованість за товари, роботи, послуги перед постачальниками та підрядниками	Деталізує інформацію про поточні та довгострокові зобов'язання боржника перед контрагентами, що виникли на договірних засадах та підтверджені первинними документами.
Заборгованість за кредитами, поворотними/ безповоротними позиками	Узагальнює інформацію про кредити та позики та умови їх погашення в розрізі черговості їх виникнення.
Заборгованість за внутрішніми розрахунками	Містить інформацію про заборгованість перед персоналом підприємства за основними та додатковими виплатами (заробітною платою, преміями, підзвітними коштами тощо).
Заборгованість за обов'язковими податками та платежами до бюджетів та фондів різних рівнів	Відображає інформацію про нараховані, але несплачені суми податків, платежів та зборів за їх видами та суми пені і штрафів, нарахованих за результатами камеральних, планових та позапланових перевірок фіскальних органів.
Розрахунки за претензіями, судовими рішеннями	Включає інформацію про договори, що перебувають на судовому розгляді.

В умовах сьогодення у фінансовому обліку виділяють такі основні види кредиторської заборгованості (рис. 1.4).

Автор вважає, що класифікація досить широка, але не виключає неекономічних навичок. З точки зору практичної доцільності, запроваджена класифікація може бути актуальною для малих і середніх підприємств, на відміну від великих, які вимагають забезпечення реалізації хороших корпоративних стратегій, паралельно з хорошими домовленостями з контрагентами.

В економічній літературі заборгованість за розрахунками із зобов'язань, як правило, розглядається у загальній класифікації заборгованості.

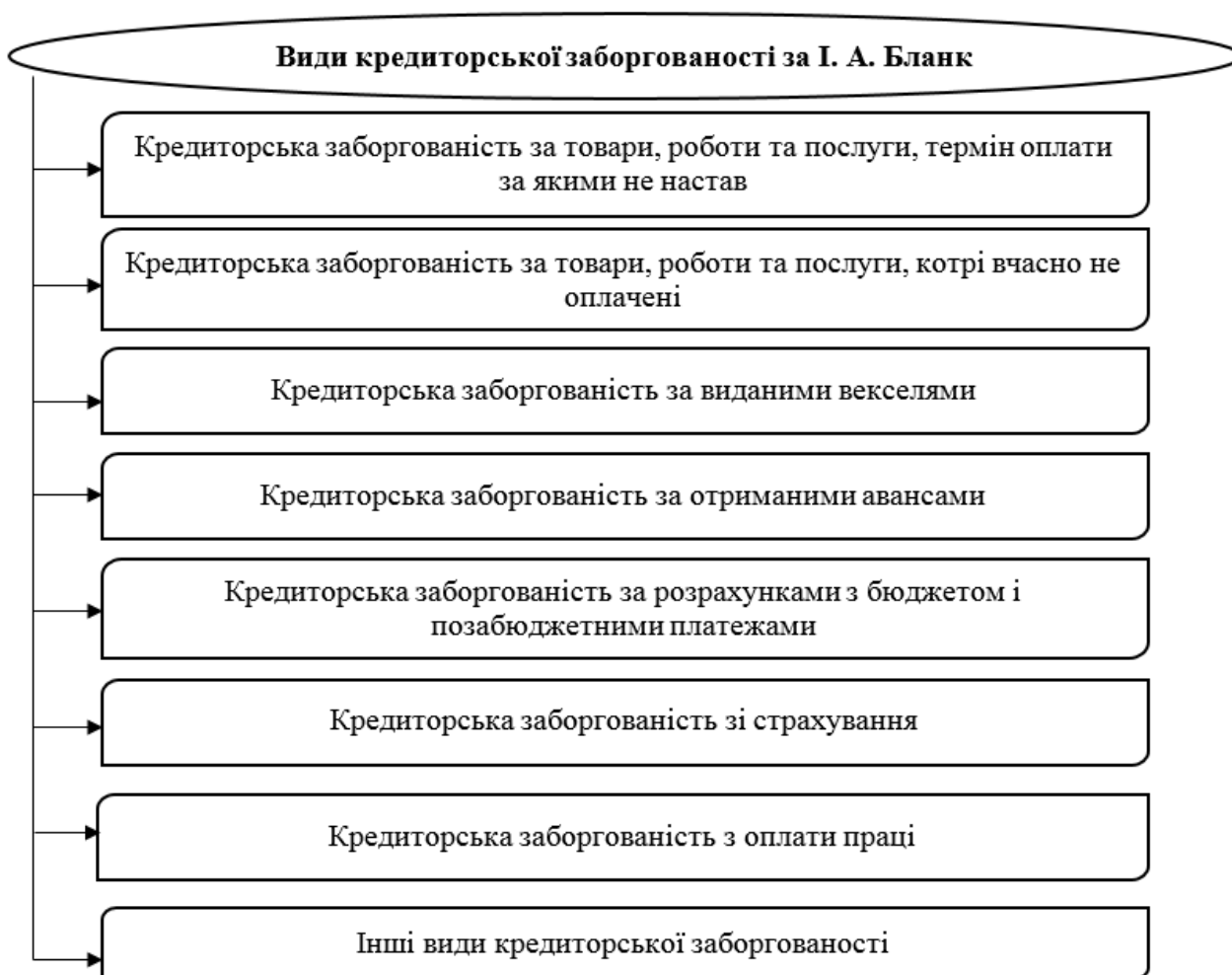

Рис. 1.4. Види кредиторської заборгованості

Наглядну систему класифікації зобов'язань в складі пасивів регламентовано у П(С)БО 11 “Зобов'язання”, де зобов'язання поділяються на:

- довгострокові – термін погашення їх понад календарний рік або один операційний цикл на підприємстві;
- поточні – до 1 року з дати її виникнення;
- забезпечення наступних витрат та платежів – це зобов'язання з невизначеним часом та сумами погашення на дату балансу;
- доходи майбутніх періодів – кошти, отримані у звітному періоді, але віднесені згідно з бухгалтерською звітністю до майбутніх звітних періодів. До них належать: доходи у вигляді авансових платежів, отриманих за предмети

лізингу та інші активи (авансові лізингові платежі); Доходи від авансових платежів за авансові платежі за газети, журнали, ще не виконані вантажні перевезення тощо.[12].

Зобов'язання підприємства перед іншими суб'єктами господарювання в тій частині, що визнається, є єдиними як для вітчизняної, так і для міжнародної практики. Вони включають:

- зобов'язання, яке повинне мати місце зараз і бути наслідком минулих подій господарського життя;
- зобов'язання, яке пов'язане з потребою майбутніх платежів з метою збереження господарських зв'язків або відповідно до звичайної підприємницької діяльності;
- зобов'язання повинно виконатись неминуче;
- зобов'язання має визначений термін виконання, в той же час, точна дата може бути невизначеною;
- суб'єкт, щодо якого появляється зобов'язання, має бути ідентифікований як окрема особа або група осіб, як в момент прийняття заборгованості, так і в момент її виконання [24, с. 142].

В наукових напрацюваннях по-різному класифікують зобов'язання, зачасти поділ відбувається за ознаками визнання та за оцінкою зобов'язань (табл. 1.4).

Керуючись практичною необхідністю та вимогами керівництва (акціонерів, керівництва), доцільно з основної класифікації виділити суми простроченої кредиторської заборгованості, що виникла внаслідок порушення покупцями термінів оплати та порядку оформлення розрахункових документів. Виділення даного виду зобов'язань необхідне для моніторингу сум прострочених зобов'язань, вивчення можливості їх погашення, виявлення часткових показників платоспроможності та фінансової стійкості підприємства,

а у випадку заборгованості, строк позовної давності якої минув, - своєчасне відображення у звіті про прибутки та збитки компанії.

Таблиця 1.4

Система класифікації зобов'язань в наукових працях

<i>Науковці</i>	<i>Класифікаційна ознака</i>	<i>Групи зобов'язань</i>
Р. Е. Грачова	за міжнародною обліковою традицією	– фактичні зобов'язання; – оціночні зобов'язання.
С. Ф. Голов та В. М. Костюченко	залежно від порядку визначення їх суми	– реальні; – потенційні.
І. В. Орлов	за можливістю оцінки	– фактичні (реальні або теперішні); – оціночні (потенційні); – умовні (також потенційні).
М. Л. Пятов	за визнанням зобов'язання в бухгалтерському обліку	– договірні, законодавчі та деліктні поточні зобов'язання

За результатами проведеного дослідження в частині класифікації боргів підприємства, що виникають в процесі здійснення розрахунків з діловими партнерами, можна зробити висновок, що на теперішній час не існує єдиної систематизованої ознаки їх класифікації.

1.3. Нормативно-правова та методична база обліку кредиторської заборгованості підприємства

Нормативно-правові документи регламентують правові та економічні відносини господарюючих суб'єктів з персоналом, іншими юридичними та фізичними особами і державою. На основі чого можна стверджувати про залежність господарської діяльності усіх суб'єктів, незалежно від форми їх власності та величини капіталу, від державного регулювання. Під правовий механізм дії підпадає і кредиторська заборгованість як із організаційної, так і облікової сторін.

У Додатку Б подано схематично п'ятирівневий механізм регулювання обліку розрахунків з кредиторами, що відповідають рівню його організації.

Перший рівень регулювання обліку кредиторської заборгованості формують нормативні акти щодо, які є домінуючими на іншими правовими документами. Їх ще називають “документи вищої юридичної сили”.

У Цивільному кодексі України (ЦКУ) подано тлумачення категорії зобов'язання та описано його основні характеристики [85]. Зокрема до останніх належать “добросовісність, розумність та справедливість”. А також у кодексі визначено права та обов'язки сторін зобов'язання (боржника і кредитора). Ст. 510 ЦКУ зазначає: “Якщо кожна зі сторін в зобов'язанні має водночас і права, й обов'язки, вона вважається боржником в тому, що вона зобов'язана вчинити на користь другої сторони, та водночас кредитором в тому, що вона має право вимагати від неї” [85].

Господарський кодексом України (ГКУ) визначає зміст господарських зобов'язань і розкриває передумови їх виникнення:

- а) безпосередньо із закону чи іншого нормативно-правового документа, що регламентує господарське функціонування;
- б) акту управління господарською діяльністю;
- в) господарського договору, інших угод, передбачених законом;
- г) заподіяння шкоди суб'єкту господарювання або суб'єктом, збереження або придбання майна суб'єкта;
- д) результату створення об'єктів інтелектуальної власності;
- е) результату інших дій суб'єктів, що пов'язує законом настання правових наслідків у діяльності господарюючих суб'єктів [21].

У Податковому кодексі України (ПКУ) зобов'язання поділяються на дві групи: податкове (податковий обов'язок) та грошове (включає податкові зобов'язання і фінансові (штрафні) санкції). Ст. 36 ПКУ зобов'язує платників податків визначити, задекларувати або/та сплачувати суму податку/збору у

встановлені терміни та за визначеним порядком. Найвагоміше значення у ПКУ має дата виникнення податкового зобов'язання з ПДВ. Зокрема, при постачанні товарів/послуг датою виникнення податкового зобов'язання вважається дата у податковому періоді, під час якого відбулась раніше одна із двох нижче перелічених подій:

а) дата зарахування на рахунок платника податку коштів від покупця/замовника як оплати за майбутнє постачання послуг/товарів. При готівковому розрахунку – дата оприбуткування коштів у в касі платника податку. Якщо така дата відсутня, то дата інкасації готівки в банку, який обслуговує платника;

б) дата відвантаження товарів. Якщо це стосується експорту – дата оформлення згідно законодавством митної декларації, що засвідчує факт перетину митного кордону. Якщо це питання послуг – дата складання документа, який підтверджує факт надання платником податку [60].

Кодекс законів Про працю України регулює своєчасність, порядок та обсяги розрахунків з основних та додаткових виплат працівникам.

Слід зазначити, що за цим Кодексом працівники не є кредиторами підприємства. Згідно статті 241-1 КЗпП “затримка виплати заробітної плати на один день і більше є порушенням умов її оплати” [35]. При цьому, якщо своєчасно не проводяться розрахунки з працівниками підприємства відповідно до належних їм виплат, у річній фінансовій звітності з’являються “Поточні зобов’язання за довгостроковими зобов’язаннями в рамках фонду оплати праці” (рядок 1630 форми № 1)

Відповідно до чинного законодавства України працівники юридично визнаються кредиторами лише під час ліквідації або визнання підприємства банкрутом з метою визначення механізму задоволення вимог кредиторів. Зокрема, у статті 1 ЗУ “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” зазначено, що кредитор – фізична або юридична

особа, яка має в установленому порядку документи, що підтверджують вимогу про погашення заборгованості із заробітної плати, щодо грошових зобов'язань перед боржником, а також органи державної податкової служби та ін. державні органи, які контролюють своєчасність і правильність справляння податків і зборів [29].

Другий рівень регулювання обліку кредиторської заборгованості включає перелік документів, до яких належать закони та постанови КМУ; накази і порядки, які пояснюють норми визначені законодавством та ін.

Закон України “Про бухгалтерський облік і фінансову звітність в Україні” регулює організаційні основи обліку кредиторської заборгованості підприємства, вимоги до відображення даних у фінансовій звітності та подання інформації контролюючим органам. Також у ньому трактується поняття зобов'язань і визначаються основні принципи їх обліку. Зокрема до останніх належать два основи: безперервності, який передбачає подальше ведення діяльності підприємством; обачності – передбачає використання в обліку методів оцінки, які запобігають заниженню оцінки зобов'язань, [28].

До кредиторської заборгованості підприємства, зокрема групи поточних зобов'язань, належать розрахунки з персоналом. Їх регулювання визначається Законом України “Про оплату праці”. Він описує механізми оплати праці працівників, які перебувають в трудових відносинах, на підставі трудового договору з суб'єктами господарювання всіх форм власності, сфери державного і договірною регулювання оплати праці, з окремими громадянами [31].

Закон України “Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування” призначений для регулювання організаційних, правових і фінансових основ загальнообов'язкового державного соцстрахування. Він передбачає надання гарантій громадянам щодо їх соціального захисту при тимчасовій непрацездатності, вагітності та пологами, при нещасному випадку на виробництві та профзахворюванні та інше, що стосується охорони життя і

здоров'я [30].

Законом України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” регулюється процедура відновлення платоспроможності боржника чи визнання його банкрутом. А також визначається застосування процесу ліквідації підприємства з метою повного чи часткового забезпечення вимог кредиторів [29].

Третій рівень регулювання обліку кредиторської заборгованості формують Національні та Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку і фінансової звітності, нормативи та стандарти аудиту.

Відповідно до НП(с)БО 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” наведене поняття зобов'язання аналогічне визначеному Законом. Водночас це НП(с)БО виокремлює зобов'язання разом з власним капіталом і активами структурною частиною балансу [52].

П(с)БО 11 “Зобов'язання” розкриває методологію формування інформації про зобов'язання у бухгалтерському обліку та її подання у фінансовій звітності [64].

У П(с)БО 12 “Фінансові інвестиції” подано тлумачення теперішньої вартості довгострокових зобов'язань, на які нараховуються відсотки [65].

П(с)БО 14 “Оренда” регулюється облік зобов'язань орендаря за фінансовою орендою, а також оцінка мінімальних платежів з оренди, [66].

П(с)БО 17 “Податок на прибуток” визначає порядок обліку зобов'язань щодо оплати податку на прибуток, його оцінки та особливостей розкриття у фінансовій звітності [67].

П(с)БО 26 “Виплати працівникам” регулюються відносини між підприємством і працівниками щодо зобов'язань за різними виплатами. І відображення про розрахунки з оплати праці у фінансовій звітності підприємства [68].

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності

мають рекомендаційний характер щодо регулювання обліку кредиторської заборгованості. У міжнародній практиці на сьогодні немає єдиного стандарту, який охоплює всі види зобов'язань. Виокремлюють декілька діючих міжнародних стандарті, які регулюють окремі елементи обліку різних видів зобов'язань:

- МСБО 1 “Подання фінансових звітів”;
- МСФЗ 7 “Фінансові інструменти: розкриття інформації”
- МСБО 12 “Податки на прибуток”;
- МСБО 17 “Оренда”;
- МСБО 19 “Виплати працівникам”;
- МСБО 32 “Фінансові інструменти: визнання та подання”;
- МСБО 37 “Забезпечення, непередбачені зобов'язання та активи”
- МСБО 39 “Фінансові інструменти: визнання та оцінка”

Між національними та міжнародними стандартами існує тісний взаємозв'язок. Адже при формуванні міжнародних норм оцінюють національні стандарти, досліджують методику обліку необхідного об'єкта і лише потім формують загальні рекомендації (табл. 1.5).

Четвертий рівень регулювання обліку кредиторської заборгованості формують нормативні документи, що безпосередньо регламентують певні операції щодо на рахунках відображення капіталу, активів та зобов'язань, проведення інвентаризації та інше. Зокрема ті, що регулюють застосування рахунків бухгалтерського обліку для отримання зведеної інформації про об'єкти та господарські процеси, розробляють рекомендації щодо контролю правильності та відповідності фактичних даних показникам фінансової звітності підприємства.

План рахунків бухгалтерського обліку є призначений для збору інформації про зобов'язання. Для цього призначені рахунки класу 5 “Довгострокові зобов'язання” та 6 “Поточні зобов'язання”, які об'єднуються у

відповідні статті фінансової звітності.

Таблиця 1.5

**Оцінка зобов'язань підприємства за національними
та міжнародними стандартами бухгалтерського обліку**

<i>Ознака</i>	<i>П(С)БО 11</i>	<i>МСБО 37</i>
Поняття	Зобов'язання – це теперішня заборгованість суб'єкта господарювання, яка виникає в результаті минулих подій і погашення якої, за очікуванням, спричинить вибуття ресурсів із суб'єкта господарювання, котрі втілюють у собі економічні вигоди.	
Визнання	Зобов'язання визнається, якщо його оцінка може бути достовірно визначена та існує ймовірність зменшення вигод у майбутньому внаслідок його погашення. Якщо на дату балансу раніше визнане зобов'язання не підлягає погашенню, то його сума включається до складу доходу звітного періоду.	Забезпечення слід визнавати, якщо: а) суб'єкт господарювання має існуюче зобов'язання (юридичне чи конструктивне) внаслідок минулої події; б) ймовірно, що вибуття ресурсів, які втілюють у собі економічні вигоди, буде необхідним для і виконання зобов'язання; в) можна достовірно оцінити суму зобов'язання.
Класифікація	З метою бухгалтерського обліку зобов'язання поділяються на: довгострокові; поточні; непередбачені зобов'язання та доходи майбутніх періодів.	Довгострокові і короткострокові зобов'язання відносять до фактичних, тобто таких, які виникають з договорів або на основі законодавства і їх вартість можна точно визначити. Непередбачені відносять до умовних – це неіснуючі зобов'язання, але вони є потенційними, тому що залежать від майбутніх подій, які можуть виникнути в результаті минулої події.
Оцінка	Довгострокові зобов'язання, на які нараховуються відсотки, в балансі відображаються за їх теперішньою вартістю; поточні - за сумою їх погашення; непередбачені зобов'язання - за обліковою оцінкою.	Сума юридичних або конструктивних зобов'язань має бути найкращою оцінкою видатків, необхідних для погашення теперішньої заборгованості на дату балансу.

Також для обліку окремого напрямку зобов'язань призначено пасивний рахунок 47 “Забезпечення майбутніх витрат і платежів”. Відповідно до П(С)БО 11 “забезпечення є зобов'язаннями з невизначеною сумою або часом погашення на дату балансу” [64]. До них належать додаткове пенсійне

забезпечення; виплата відпусток; гарантійні зобов'язання.

Положення про документальне забезпечення записів регулює створення, відображення в бухгалтерському обліку та зберігання первинних документів, облікових реєстрів, бухгалтерської фінансової звітності підприємствами [69].

Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань визначено суть інвентаризації кредиторської заборгованості, що полягає у звірці записів в документах та реєстрах обліку, перевірці обґрунтованості сум відображених на відповідних рахунках. Цим нормативним документом визначено, що крім Акту інвентаризації розрахунків подається довідка про кредиторську заборгованість, термін позовної давності якої минув. У довідці вказують найменування та місцезнаходження кредиторів, дати, суми, причини виникнення заборгованості [70].

П'ятий рівень містить внутрішні положення, розпорядження та накази адміністративно-управлінського персоналу.

Основним документом цього рівня є Положення Про облікову політику підприємства. Зокрема у даному положенні щодо обліку кредиторської заборгованості повинні бути такі складові:

1. визнання та оцінка кредиторської заборгованості;
2. порядок проведення розрахунків з кредиторами;
3. класифікація та аналітика кредиторської заборгованості;
4. відображення кредиторських зобов'язань у фінансовій та податковій звітності.

Наказ Про організацію управлінського обліку не має обов'язкового характеру та не визначено нормативно порядок його складання. Але його розробка та впровадження полегшує контроль за показниками фінансової діяльності підприємства, зокрема щодо стану кредиторської заборгованості.

Робочий план рахунків є внутрішнім документом, який формує перелік та деталізацію синтетичних і аналітичних рахунків підприємства, зокрема для

обліку кредиторської заборгованості [47, с. 83]. На відміну від Плану загального, залежно від специфіки діяльності підприємства, він може скорочуватися або розширюватися додатковими статтями відповідно до НП(С)БО 1.

Внутрішні документи (накази та розпорядження) це локальні правові документи, які відображають специфіку діяльності підприємства та не порушують норми вищих законодавчих актів. Щодо обліку кредиторської заборгованості до них належать положення з охорони праці, колективні договори, трудові контракти, штатні розклади, посадові інструкції та ін.

Досліджений перелік нормативно-законодавчих документів з обліку кредиторської заборгованості не є вичерпним і може бути доповненим. А саме о дослідження законодавства щодо розрахунків з кредиторами є складне, та досить значиме щодо правильності ведення бухгалтерського обліку на підприємстві.

РОЗДІЛ 2. МЕТОДИЧНІ ЗАСАДИ ОБЛІКУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ

2.1. Документальне оформлення обліку кредиторської заборгованості

Облік кредиторської заборгованості це вагома складова системи управління, адже він пов'язаний із неплатоспроможністю підприємства або несвоєчасністю платежів, що зумовлює погіршення фінансового стану. Водночас він є суперечливим, оскільки існують розбіжності між бухгалтерським і податковим законодавствами, і їх обов'язково повинен враховувати бухгалтер. Що в свою чергу створює труднощі у побудові ефективної системи обліку розрахунків із кредиторами.

Дослідження особливостей обліку кредиторської заборгованості підприємства здійснюється на прикладі Товариства з обмеженою відповідальністю “КАРПАТСПЕЦТЕХ” (надалі ТзОВ “КАРПАТСПЕЦТЕХ”), де є всі умови та можливості для вивчення вище поставлених завдань. Основною метою діяльності підприємства є здійснення комерційної, господарської та іншої діяльності, яка не заборонена чинним законодавством України та спрямована на одержання прибутку, задоволення суспільних потреб в його продукції (товарах), роботах, послугах та реалізація на підставі одержаного прибутку соціально-економічних інтересів учасників товариства. Основним видом діяльності підприємства є здійснення різного роду підготовчих робіт на будівельному майданчику.

Підприємство є юридичною особою за законодавством України, має самостійний баланс, розрахунковий та валютний рахунки в банківських установах, веде статистичний та бухгалтерський облік своєї діяльності, надає

бухгалтерську та статистичну звітність у встановлені строки, несе відповідальність за її достовірність.

Прибуток підприємства утворюється з надходжень від господарської діяльності після покриття матеріальних та прирівняних до них витрат, витрат на оплату праці, а також сплати податків та інших обов'язкових платежів, що встановлені чинним законодавством України.

ТЗОВ “КАРПАТСПЕЦТЕХ” перебуває на спрощеній системі оподаткування, тому складає і подає дві форми фінансової звітності: Ф №1-м “Баланс” та Ф №2-м “Звіт про фінансові результати”.

Метою організації обліку кредиторської заборгованості є створення оптимальних умов для відображення операцій з кредиторськими розрахунками. Мету деталізують наступні завдання обліку розрахунків із кредиторами:

- збір та систематизація даних первинного обліку кредиторської заборгованості у розрізі її видів та зокрема для оцінки її стану та зміни;
- забезпечення правильності ведення аналітичного обліку розрахунків із кредиторами у розрізі оцінки та використання позикових коштів;
- складання облікових реєстрів і звітності на основі даних кредиторської заборгованості, щоб мати можливість управляти розрахунково-кредитними операціями;
- важливість формування та використання графіку документообігу для документів, які відображають розрахунки із кредиторами;
- забезпечення контролю за підтвердженням/непідтвердженням законності, правильності та найосновніше доцільності появи кредиторської заборгованості;
- надання своєчасної та правдивої інформації користувачів облікової інформації про стан і зміни величини кредиторської заборгованості [35, с. 145].

Організація обліку кредиторської заборгованості передбачає повне охоплення усіх методичних прийомів бухгалтерського обліку.

Облікова політика є базисом для формування ефективної облікової системи кредиторської заборгованості, саме тому облікові процеси розрахунків із кредиторами необхідно розпочинати з її формування. Адже існують певні особливості обліку кредиторських розрахунків, які можна подати як три взаємопов'язані етапів (рис. 2.1).

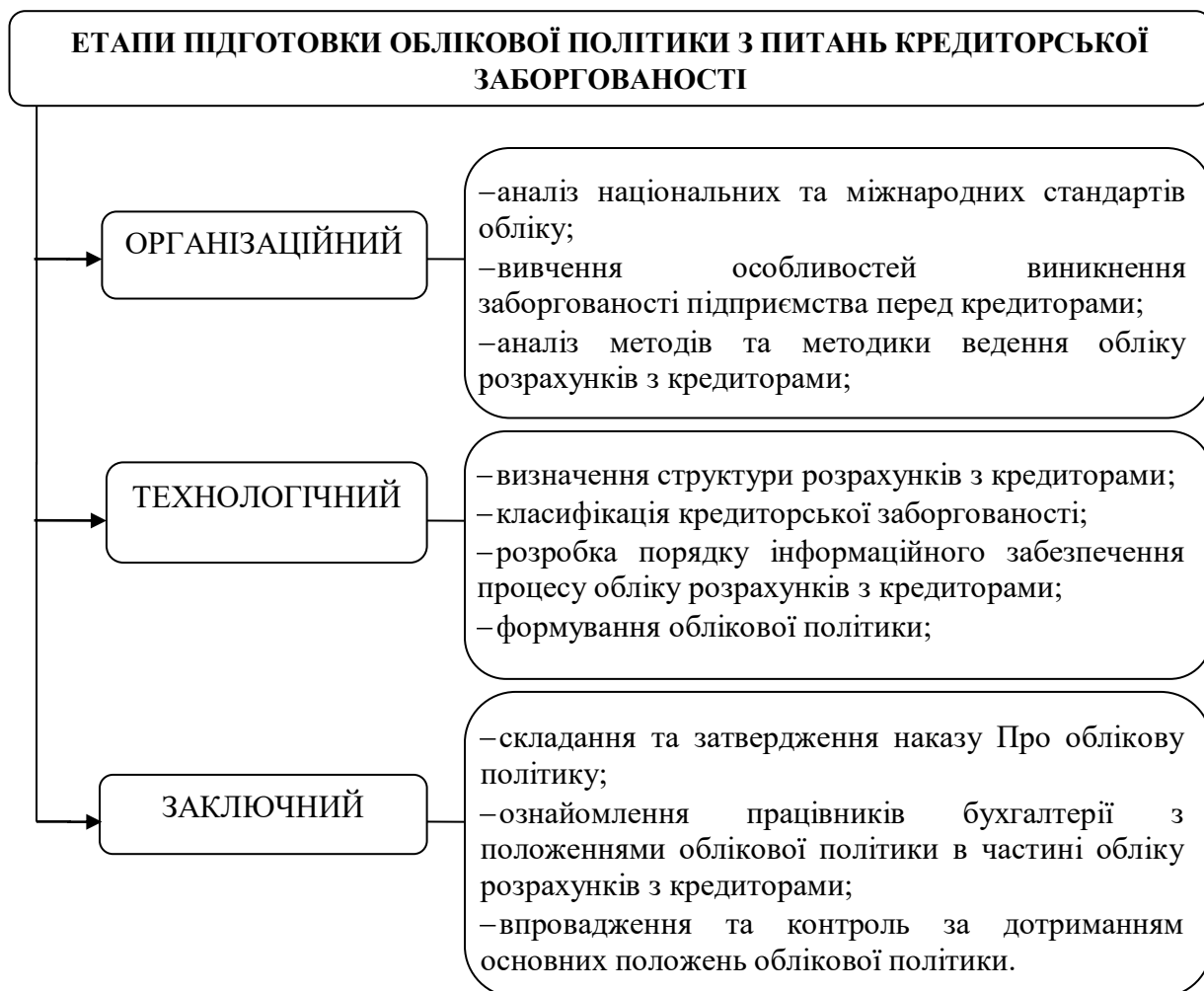

Рис. 2.1. Складові етапи підготовки облікової політики в частині обліку розрахунків з кредиторами.

Організаційний етап передбачає встановлення сукупності облікових питань щодо кредиторської заборгованості, які повинні бути обґрунтовано обрані в частині облікової політики. Зокрема вибирається та обґрунтовується вихідні положення, оцінюється методика застосування окремих методів обліку задля обрання найдоцільнішого.

Другим етапом є технологічний, що у сфері практичної апробації є найскладніший, адже він вимагає встановлення облікових принципів, правил і процедур у розрізі кожного об'єкта. Що стосується кредиторської заборгованості, то на даному етапі її групують за видовими ознаками, а також термінами її виникнення і оплати.

Також Наказ Про облікову політику повинен містити дані щодо кредиторських розрахунків:

- 1) задля перевірки достовірності даних обліку терміни проведення інвентаризації;
- 2) дані щодо класифікаційних ознак і груп кредиторської заборгованості і призначення для кожного виду відповідного субрахунку;
- 3) перелік принципів задля їх дотримання при обліку розрахунків із кредиторами та формування на основі них показників фінансової звітності. Зокрема до них належать такі основні принципи: обачність, повне висвітлення та превалювання сутності над формою тощо.

Заключним етап формування облікової політики щодо кредиторської заборгованості є її висвітлення у внутрішньому для підприємства, та законодавчо передбаченому документі: Наказі, Розпорядженні, Положенні.

Основні передумови побудови якісної організації обліку кредиторської заборгованості включають:

- 1) встановлення правових підстав щодо визнання кредиторської заборгованості;
- 2) правильність ведення первинного обліку розрахунків з кредиторами, зокрема своєчасність формування первинних документів на основі господарських операцій;
- 3) забезпечення достовірності формування інформації про обсяг кредиторської заборгованості та її відображення в облікових реєстрах і звітності;

4) здійснення поточного контролю за розрахунками з кредиторами [49].

Виокремлюють дві форми кредиторської заборгованості: безготівкова та готівкова. Підставою для їх виникнення є відповідні первинні документи.

Централізовано нормативними актами визначено первинні і зведені документи щодо оформлення кредиторської заборгованості. Однак за необхідності на підприємстві розробляють і затверджують внутрішніми документами типову форму, якщо є необхідність її застосування, але на національному рівні такого формату документа не існує.

У кредиторських операціях значна питома вага належить розрахункам за податками. Первинними документами їх оформлення є: при нарахуванні – розрахунки бухгалтерії, щодо ПДВ – податкові накладні. Оплата податків оформляється платіжним дорученням.

Часто на підприємстві формують Податковий календар, який допомагає дотримуватись податкової дисципліни. У ньому вказують виду податків, зборів та платежів, що підлягають сплаті у бюджет, терміни подачі звітності за ними і строки їх сплати.

Документування кредиторської заборгованості наведено в Додатку В.

Господарські операції підприємства щодо розрахунків з кредиторами (за винятком з бюджетними та позабюджетними фондами) відображаються договорами та відповідними первинними документами, як доказами здійснення розрахунків.

У процесі проведення кредиторських операцій умовно можна виділити такі етапи:

- 1) виникнення договірних відносин;
- 2) двозначності: він передбачає оцінку договірних зобов'язань, зокрема включає: договірну умову виконання / порушення договірних умов.

Договірні відносини виникають на підставі підписаного договору. Він є документальним свідченням відносини між кредитором та позичальником. Та

перший етап розпочинається лише за умови розпочинання другого. Це означає, що при договірних відносинах підприємство повинне взяти на себе обов'язки кредитора.

Та ризик порушення договірних умов однією стороною існує завжди. Це означає обов'язкову сувору регламентацію відповідальних суб'єктів при її вчиненні. На цьому етапі також існує ризик порушення договірних умов однією з сторін, наслідки такої ситуації мають бути обумовлені договором та суворо регламентувати відповідальність сторін її вчинення.

Договірні відносини є юридичним підтвердженням їх обліку 5 і 6 та їх подальше перенесення в облікові реєстри. Зокрема в оборотно-садьдову відомість, як основи формуванн показників звітності.

Найпопулярнішою формою бухгалтерського обліку є журнально-ордерна, що передбачає ведення журналів-ордерів та відомостей до них. У журналах-ордерах відображають кредитові дані синтетичних рахунків і дебету кореспондуючих. Призначення відомостей протилежне: вони відображають дані дебетів рахунків. Таблицю можна вважати окремою формою реєстрів.

Журнал-ордер № 2 відображає розмір одержання довгострокових і короткострокових позик та все інше, якщо їх облік ведеться на рахунках 50 "Довгострокові позики" і 60 "Короткострокові позики". Дана інформація відображає кредити рахунків 50 і 60, зокрема:

- розділ II формує дані господарських операцій з отриманням кредиту;
- розділ III відображає аналітичний облік кредитів, зокрема відстрочених. У цьому розділі деталізуються також дані за кожним кредитором, видом кредиту та терміну його погашення [53].

Первинні документи щодо відображення господарських операцій кредиторської заборгованості на рахунках 6 класу наведено у табл. 2.1.

На рахунках 5 класу кредиторська заборгованість відображається за умови наявності правильно оформлених первинних документів (табл. 2.2).

Таблиця 2.1

Документування поточних зобов'язань

Шифр та назва рахунку	Документи
60 "Короткострокові позики"	Платіжна відомість
61 "Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями"	Виписки банку, платіжні доручення, розрахунки та довідки бухгалтерії тощо
62 "Короткострокові векселі видані"	Векселі, виписки банку, ВКО, довідки бухгалтерії, акти приймання-передачі тощо
63 "Розрахунки з постачальниками та підрядниками"	Акти про приймання, накладні, договори купівлі-продажу, рахунок-фактура, акти приймання робіт, послуг, податкові накладні, товарно-транспортні накладні, вантажні митні декларації,
64 "Розрахунки за податками й платежами"	Розрахунки бухгалтерії, податкові накладні, виписки банку, платіжні доручення тощо
65 "Розрахунки за страхуванням"	Розрахунки та довідки бухгалтерії, виписки банку, розрахунково-платіжні відомості, ВІКО, ОКО, платіжні доручення тощо
66 "Розрахунки з оплат праці"	Розрахунково-платіжні відомості, табелі обліку використання робочого часу
67 "Розрахунки з учасниками"	Статут, установчий договір, накладні, ОКО, ВІКО, довідки бухгалтерії тощо
68 "Розрахунки за іншими операціями"	Накладні, ВІКО, ОКО, претензії, виписки банку, рахунки-фактури тощо
69 "Доходи майбутніх періодів"	Розрахунки та довідки бухгалтерії, виписки банку, розрахунково-платіжні відомості, ВКО, ПКО, платіжні доручення тощо

Таблиця 2.2

Документування довгострокових зобов'язань

Шифр та назва рахунку	Документи
50 "Довгострокові позики"	накладні, претензії, кредитні договори між банком та підприємством, установчі документи, платіжні доручення
51 "Довгострокові векселі видані"	Векселі, ВКО,
52 "Довгострокові зобов'язання за облігаціями"	Розрахунки та довідки бухгалтерії, ОКО, виписки банку тощо
53 "Довгострокові зобов'язання з оренди"	Розрахунки та довідки бухгалтерії, платіжні доручення, виписки банку тощо
54 "Відстрочені податкові зобов'язання"	Розрахунки та довідки бухгалтерії, платіжні доручення, виписки банку тощо
55 "Інші довгострокові зобов'язання"	Платіжні доручення, виписки банку, розрахунки та довідки бухгалтерії тощо

В облікових регістрах дані записуються на підставі виписок банку з рахунків, а також доданих до них документів, що підтверджують рух кредитних коштів.

Журнал № 3 та Відомості (3.1-3.6) до нього щодо аналітичного обліку містять інформацію щодо розрахунків з кредиторами за їх видами: постачальники і підрядники; покупці і замовники; дебітори і кредитори; податки і платежі; видані та отримані короткострокові і довгострокові векселі; довгострокові та поточні зобов'язання (крім тих, які відображені у Журналі 2); відстрочені податкові активи і зобов'язання [54].

Підсумки відомостей 3.3, 3.4 та 3.6 (табл. 2.3) та первинні документи є підставою відображення інформації про кредиторську заборгованість в Журналі № 3.

Таблиця 2.3

Економічна суть відомостей 3.3, 3.4, 3.6 до Журналу-ордеру 3

Відомість	Призначення відомості
Відомість 3.3	наводяться обороти за рахунком 63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками”, за кредитом рахунка відображається виникнення заборгованості за отримані від постачальників матеріальні цінності (виконані роботи, надані послуги), а за дебетом – оплата за цінності, а також інші види погашення кредиторської заборгованості. Оплата документів постачальників відображається на підставі виписок банку, касових ордерів та інших документів
Відомість 3.4	призначена для аналітичного обліку заборгованості покупців, замовників та інших дебіторів за відвантажену продукцію (товари), та за іншими операціями, яка забезпечена одержаними векселями, а також для розрахунків за зобов'язаннями постачальникам, підрядникам та іншим кредиторам за одержані товари, послуги, роботи та за іншими операціями, на яку підприємством видані векселі (рахунки 18 “Довгострокова дебіторська заборгованість” 34 “Короткострокові векселі одержані”, 51 “Довгострокові векселі видані”, 62 “Короткострокові векселі видані”)
Відомість 3.6	призначена для узагальнення інформації про розрахунки підприємства за усіма видами платежів до бюджету, що справляються до бюджетів різного рівня. У відомості за кожним видом податків і зборів щомісяця узагальнюються розміри нарахування податків і платежів, їх сплата, списання тощо.

Підсумки кредитових оборотів рахунків із журналів-ордерів у кінці місяця

переносять до Головної книги і використовують для формування фінансової звітності.

Операції щодо кредиторської заборгованості здійснюються відповідно до нормативних документів. Результати їх проведення відображаються в первинних документах, на договірній основі, та в річній звітності.

На основі наведених вище рахунків та реєстрів обліку формується фінансова звітність у розрізі розрахунків з кредиторами. Саме її складання є завершальним етапом документального відображення кредиторської заборгованості. Зокрема у Балансі підприємства заборгованість перед кредиторами відображається у розділі III та IV пасиву за окремими статтями. Ці розділи заповнюються з використанням даних рахунків п'ятого та шостого класів.

Між етапами організації бухгалтерського обліку кредиторської заборгованості існує взаємозв'язок, а також вони повністю залежать від якості даних у первинних документах. На великих підприємствах за організацію обліку кредиторської заборгованості несуть відповідальність розрахункові відділи бухгалтерії. Вони здійснюють контроль за термінами оплати по різних кредиторам, своєчасністю розрахунків з працівниками щодо оплати праці, з бюджетом та органами соціального страхування, сплатою позик та відсотків по них тощо.

2.2. Аналітичний та синтетичний облік кредиторської заборгованості

Для підвищення аналітичності інформації обліку та відображення кредиторської заборгованості рекомендують науковці та бухгалтери з досвідом виокремлювати її субрахунки у розрізі видів кредиторів та черг погашення платежу. Така деталізація даних має практичне значення, оскільки полегшує контроль за виплатами кредиторам та оцінку динаміки погашення боргів. Якщо

кредитор має вимоги різних видів, доцільним є їх котирування на різних рахунках/субрахунках.

Законодавством визначено та регламентовано обов'язковість ведення синтетичного обліку кредиторської заборгованості на підприємстві. Щодо здійснення аналітичного обліку розрахунків з кредиторами, то рішення приймають керівник та бухгалтер підприємства на власний розсуд.

Кредиторська заборгованість обліковується та узагальнюються по ній дані на рахунках класу 5 “Довгострокові зобов'язання” та 6 “Поточні зобов'язання” відповідно до Плану рахунків і в 2 і 3 розділах пасиву балансу (Додаток Г).

Вищезазначені рахунки пасивні: за дебетом кредиторську заборгованість списують при її оплаті, за кредитом її нараховують.

Синтетичні та аналітичні рахунки, на яких ведуть облік кредиторської заборгованості відображено у Додатках Е та Є відповідно. Як зазначалось вище доцільно відкривати окремі аналітичні рахунки третього і n-го порядків. Це підвищить інформативність облікових даних і полегшить процес формування звітності. Відповідно при аналітичному обліку окремі суми кредиторської заборгованості реєструються у розрізі дат і кредиторів.

Також бухгалтери використовують оборотно-сальдові відомості для обліку розрахунків з кредиторами.

Рахунки 5 класу відображають кредиторську заборгованість терміном оплати більше 1 року. І на них обліковується інформація у розрізі:

- боргів підприємства перед банками за позиками, які не є поточними зобов'язаннями;
- заборгованості господарюючого суб'єкта по позикових коштах (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки;
- відстрочених податкових різниць (тимчасових різниць), які утворюються через різницю між обліковою та податковою базами оцінки доходів і витрат, та відображають суму податку на прибуток, який підлягає

сплаті в майбутніх періодах;

– боргові зобов'язання підприємства за розповсюдженими облігаціями та виданими довгостроковими векселями й [36].

Рахунки 6 класу застосовуються для обліку інформації про короткострокові/поточні зобов'язання, тобто термін яких менше 1 року.

Окремі субрахунки 6 класу можуть мати кінцеве сальдо не тільки кредитовим, але й дебетовим. До таких синтетичних рахунків належать 63, 64, 65, 68. Такі показники не згортаються, а сальдо синтетичного рахунку розраховується розгорнуто за дебетом і кредитом як сума відповідного сальдо на субрахунках [55, с. 165].

Типові кореспонденції рахунків з обліку кредиторської заборгованості підприємства наведено в додатках Ж, З та И.

Як правило зобов'язання за кредиторськими операціями у сучасних умовах погашаються з поточного рахунку. Та можливими є також інші варіанти.

Доцільно акцентувати увагу на кредиторів, зобов'язання перед якими виникають постійно. Зокрема це:

- 1) засновники підприємства;
- 2) працівники підприємства;
- 3) постачальники та підрядники;
- 4) покупці (у випадку попередньої оплати);
- 5) бюджетні та позабюджетні фонди;
- 6) інші кредитори.

Зобов'язання за товари, роботи та послуги перед постачальниками та підрядниками відображаються на відповідному пасивному рахунку 63. Кредит цього пасивного рахунку обліковує вартість отриманих цінностей, прийнятих робіт, спожитих послуг. Відповідно дебет даного рахунку відображає суми оплати рахунків і заліків за попередньо виданими у встановленому порядку авансами. По кредиту – у кореспонденції з дебетом рахунків обліку цих

цінностей або відповідного виду витрат [56].

Відповідно до податкового законодавства цінності (роботи, послуги) оприбутковують за ціною без суми ПДВ. Відповідно по кредиті рахунка 63 обліковують всю суму, що підлягає сплаті постачальнику (тобто з ПДВ – податок на додану вартість додану вартість). Дебет рахунку 63 відображає обліковують вартість придбаних цінностей без ПДВ. Суму податку відносять у дебет субрахунку 641 “Розрахунки за податками”. Однак якщо продавець не є платником ПДВ, то цей податок окремо не виділяється, а до вартості придбаних цінностей (робіт, послуг) воно не відноситься лиш включається у загальну суму, що підлягає сплаті постачальникам [55, с. 165].

Коли підприємство проводить розрахунки тільки з вітчизняними постачальниками, то застосовує лишень субрахунок 631. Аналітику по даному рахунку проводять в розрізі окремих постачальників і підрядників на основі документа, який юридично підтверджує факт наявності кредиторської заборгованості (договором, накладною, актом, рахунком-фактурою).

Організація обліку податків і зборів (обов'язкових платежів) регулюється податковим законодавством. Якщо підприємство є платником податків загальної системи оподаткування, основні податки наведені на рис. 2.2.

Облік розрахунків за податками і платежами з бюджетом ведеться на рахунку 64 “Розрахунки за податками і платежами”, у розрізі субрахунків для деталізації платежів (Додаток 3).

Рахунок 651 “Розрахунки за страхуванням” застосовують для обліку розрахунків за зборами на обов'язкове державне пенсійне страхування (єдиний соціальний внесок) [36].

Облік кредиторської заборгованості подано у Додатку Ж через типові кореспонденції.

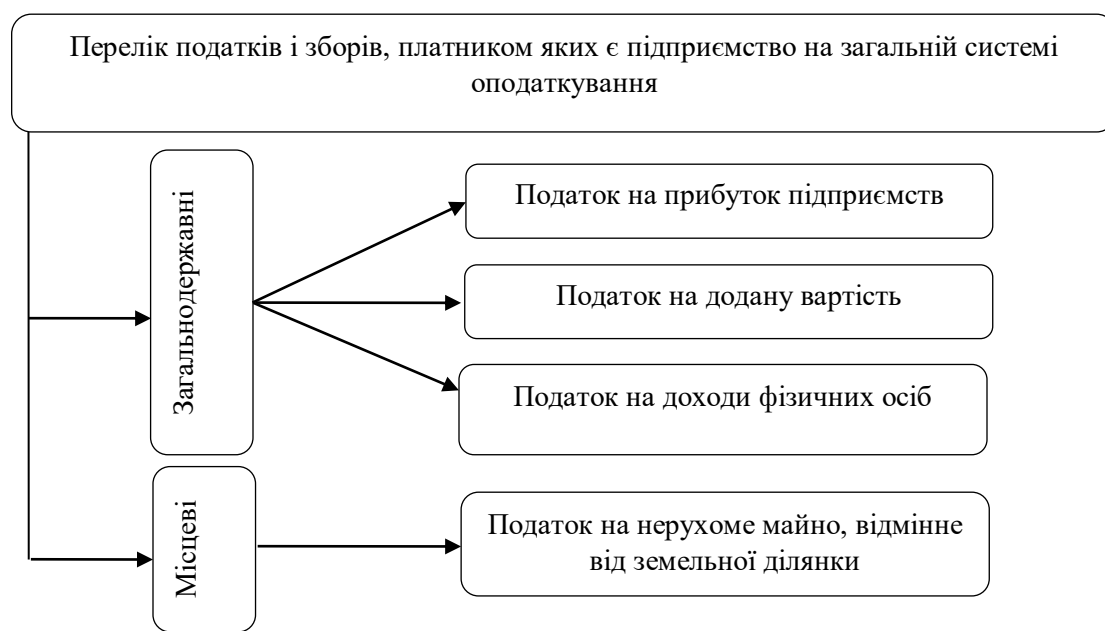

Рис. 2.2. Перелік податків і зборів підприємства

Методологія формування інформації в бухгалтерському обліку та фінансовій звітності щодо обліку оплати праці та інших виплат працівникам (відпускних, лікарняних) регулюється П(С)БО 26 “Виплати працівникам” [68].

Для обліку розрахунків з оплати праці застосовують субрахунок 661 “Розрахунки за виплатами працівникам” з аналітичними рахунками, порядки яких відкриваються за ініціативи бухгалтера при дотриманні законодавства. Аналітичний облік з оплати праці ведуть по кожному працівнику. Сальдо рахунку 661 може бути розгорнутим: кредитове при наявності заборгованості підприємства перед працівниками; дебетовим, якщо є заборгованість працівників підприємству з оплати праці. Тільки в окремих випадках залишок на рахунку 661 може бути дебетовим – зокрема при наявності переплати з оплати праці [55, с. 224].

Відповідно до трудового законодавства розрахунки з працівниками щодо оплати праці проводять двічі на місяць: першу частину зарплати (часто це половина окладу) – до 15 числа поточного місяця; другу частину – до 1 числа наступного місяця. Виплата проводиться наперед в останній робочий день,

якщо на неробочий (святковий та вихідний) день припадає останній день виплати згідно законодавства.

Якщо оплата праці проводиться готівкою (зараз рідко практикується), то при неотриманні виплат працівниками із каси у визначений термін сума заборгованості обліковується за дебетом субрахунків 661 “Розрахунки за заробітною платою” та 663 “Розрахунки за іншими виплатами” і кредитом субрахунку 662 “Розрахунки з депонентами” [36]. Аналітичний облік розрахунків з за виплатами працівникам ведеться окремо не лише за кожним працівником, але відділом чи підрозділом та видами виплат.

На рахунку 67 “Розрахунки з учасниками” узагальнюють дані про кредиторську заборгованість перед засновниками підприємства, яка пов'язана із виплатами за розподілені частки власного капіталу (дивіденди, повернення часток тощо).

Рахунок 68 “Розрахунки за іншими операціями” має різноманітні субрахунки і на них обліковують кредиторську заборгованість, яка не може бути відображена на 63-67.

За умовами договору при одержанні авансів від покупців використовують субрахунок 6811 “Розрахунки за авансами одержаними”. Аналітику по ньому ведуть за окремими кредиторами.

Виокремлюють три види типових операції щодо застосування цього субрахунку 681:

1) отримання коштів від покупців на договірних умовах як попередня оплата – формується кореспонденція дебет рахунка обліку грошових коштів (301 “Готівка” або 311 “Рахунки в банках”) та кредит рахунка 6811 “Розрахунки за авансами одержаними”;

2) взаємозалік попередньої оплати (авансу) і заборгованістю покупців при реалізації товарів (робіт, послуг) – обліковують дебет 681 “Розрахунки за авансами одержаними” і кредит 36 “Розрахунки з покупцями і замовниками”;

3) при неможливості виконання договірних умов повернення раніше отриманих авансів або надмірно оплачених покупцями сум авансів – здійснюють запис дебет 681 “Розрахунки за авансами одержаними” і кредитом залежить від форми виплат рахунків грошових коштів (301 “Готівка” або 311 “Рахунки в банках”).

Часто підприємства розрахунки з іншими кредиторами обліковуються на субрахунку 6851 “Розрахунки з іншими кредиторами”. Кредит відображає суми нарахованої кредиторської заборгованості, по дебету обліковуються виплати здійснені на користь фізичних осіб та суми утриманих податків з доходів нарахованих іншим кредиторам (податку з доходів фізичних осіб та військового збору). Аналітика ведеться окремо за кожною фізичною особою, щодо якої підприємство має кредиторську заборгованість.

При обліку кредиторської заборгованості необхідно приділяти увагу платіжній дисципліні. А також приділяти увагу списанню тих сум, щодо яких минув термін позовної давності. Така непогашена кредиторська заборгованість відноситься до доходів звітного періоду в першому наступному місяці після завершеного строку позовної давності [13, с. 320].

Саме документи аналітичного обліку дають можливість відслідковувати та контролювати терміни погашення кредиторської заборгованості. Не регламентований перелік документів, тому вони складаються на кожному підприємстві окремо відповідно до його специфіки діяльності.

У Додатку К наведено взаємозв'язок між рахунками бухгалтерського обліку та статтями балансу щодо кредиторської заборгованості, а також методику її відображення у балансі.

Облікова інформація щодо стану розрахунків з кредиторами є вихідною для більшості господарських операцій підприємства. Це означає, що облік кредиторської заборгованості є “фундаментом” всієї облікової системи підприємства і тому потребує розробки ефективної методики. Значна

аналітичність обліку розрахунків з кредиторами дає можливість зацікавленим користувачам одержувати своєчасну та об'єктивну інформацію і тим самим уникати ризику неплатоспроможності та зниження показників ліквідності підприємства.

2.3. Напрями удосконалення обліку кредиторської заборгованості підприємства

У кругообігу господарських засобів між процесами постачання та проведенням оплат за рахунками у господарюючого суб'єкта виникає кредиторська заборгованість, частіше всього поточна. Саме цей вид зобов'язань дає можливість самостійного розпорядження тимчасово вільними обіговими коштами та суттєво впливає на фінансову стійкість та платоспроможність суб'єкта господарювання. Тому їх величина повинна перебувати під постійним ретельним контролем з боку визначених осіб.

На фінансову стійкість, платоспроможність та незалежність господарюючого суб'єкта впливає величина кредиторської заборгованості. Тобто якщо розрахунки з кредиторами формують значення фінансових показників підприємства, то відповідно це відбивається на його господарській діяльності загалом. Тому суб'єкту господарювання для досягнення власної платоспроможності та підвищення фінансової результативності потрібно в обліку відображати правдиву і правильну інформацію про кредиторську заборгованість, а також раціонально використовувати позикові кошти.

Для більшості підприємств частка кредиторської заборгованості у величині джерел фінансування є значною, що спричинено різними факторами, зокрема:

- 1) порушенням операційного циклу;
- 2) невиконання господарюючим суб'єктом раніше взятих фінансових

зобов'язань;

3) погіршенням фінансового стану підприємства.

Саме тому зростає потреба вдосконалення обліку розрахунків з кредиторами, з метою контролю за їх розмірами та станом погашення.

Методи вдосконалення обліку кредиторської заборгованості умовно поділяють на дві групи: організаційні та методичні (рис. 2.3).

Рис. 2.3. Способи удосконалення обліку кредиторської заборгованості.

Основним напрямом удосконалення обліку кредиторської заборгованості можна визначити введення аналітичних рахунків до субрахунку 631 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками” (табл. 2.3).

Запропонована система аналітики до рахунку 631 дасть можливість відстежувати величину та терміни оплати розрахунків з кредиторами.

Також можна удосконалити запропонований аналітичний облік

зобов'язань перед постачальниками через впровадження в документообіг облікової системи підприємства «Відомості розрахунків з постачальниками (підрядниками)». Її доцільно вести в розрізі кожного постачальника чи підрядника.

Таблиця 2.3

Пропозиції аналітичного обліку субрахунку 631 «Розрахунки з постачальниками та підрядниками»

<i>№ з/п</i>	<i>Код</i>	<i>Назва аналітичного рахунку</i>
1.	631/11	«Заборгованість за товари з майбутньою оплатою»
2.	631/12	«Заборгованість за роботи та послуги з майбутньою оплатою»
3.	631/21	«Заборгованість за товари, відстрочена»
4.	631/22	«Заборгованість за роботи і послуги, відстрочена»
5.	631/31	«Прострочена заборгованість за товари»
6.	631/32	«Прострочена заборгованість за роботи та послуги»
7.	632/11	«Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками з майбутньою оплатою»
8.	632/21	«Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками, відстрочена»
9.	632/31	«Заборгованість за товари, роботи, послуги з іноземними постачальниками, прострочена»

Форма запропонованої відомості так, щоб наочно було видно всі господарські операції, що відбулись протягом року та стосуються конкретного постачальником (підрядником):

- придбання товарно-матеріальних цінностей (послуг) за конкретною поставкою;
- отримання на безготівковий рахунок передплати за конкретну поставку;
- погашення зобов'язань за раніше отриману поставку, ін.

Формування та застосування цієї відомості дасть можливість спеціалістам, які відповідальні за правильність і своєчасність розрахунків з кредиторами/постачальниками, щоденно аналізувати стан, та правильно планувати платіжний баланс, і найголовніше здійснювати своєчасне погашення

кредиторської заборгованості.

Запропонована відомість з метою її наглядності на оцінки даних доцільно щоб мітила інформацію про:

- умови реалізації цінностей (послуг), зокрема дані цивільно-правового договору за яким відбувається постачання, його номер і дата укладання;
- безпосередньо отримання товарно-матеріальних цінностей (послуг);
- суму переоплати (якщо є) за придбані цінності;
- величину боргу за даною поставкою;
- суму і дату, коли фактично повинна бути погашена заборгованість за конкретною поставкою;
- наявність боргів за попередні придбання;
- залишок неоплаченої та наявність протермінованої заборгованості певному постачальнику;
- інші умови щодо розрахунків з постачальниками / підрядниками.

Первинними документами для складання аналітичної відомості розрахунків з постачальниками будуть:

- договір купівлі-продажу;
- накладна чи рахунок-фактура;
- акт приймання-передачі;
- авансовий звіт;
- платіжне доручення.

Є рекомендації щодо призначення відповідальною особою щодо формування та контролю даної відомості замісника головного бухгалтера.

Сформовану аналітичну відомість рекомендовано вести протягом року, із перенесенням залишків у новий сформований документ наступного звітного періоду. В кінці року такий документ закривається і передається в архів підприємства на збереження на 3 роки.

Вище зазначений документ при заповненні потребує додаткової облікової

інформації, зокрема з розрізі безпосереднього процесу постачання. Даною інформацією володіє як правило бухгалтер-матеріаліст:.

З метою забезпечення своєчасного подання усіх первинних документів, які підтверджують отримання від постачальників цінностей (послуг), доцільно розробити внутрішній допоміжний документ в якому буде міститися відповідна інформація від бухгалтера-матеріаліста, А саме, “Довідку про надходження товарно-матеріальних цінностей (послуг) від постачальників (підрядників)”. Вона повинна обов’язково пропонується вести у хронологічному порядку на кожен дату поставки.

Вищеназвана довідка буде містити інформацію щодо

- дати поставки;
- коду постачальника;
- документу поставки;
- суми поставки та умови продажу.

Правильно складену довідку бухгалтер-матеріаліст передає для обробки (заповнення “Відомості розрахунків з постачальниками (підрядниками)” заступнику головного бухгалтера. Щодо термінів подачі: не пізніше наступного дня, коли ця довідка була створена. При обробці довідку зшивають і передають в архів на термін зберігання протягом 3 років.

Окремі науковці пропонують розробити “Відомість заборгованості до оплати”, яка міститиме такі дані: назва постачальника, договір – номер і дата, сума заборгованості, терміни погашення, кінцеве сальдо за кожним постачальником, “Відомість заборгованості до оплати” дасть змогу проконтролювати будь-яку заборгованість за аналітичним рахунком та номер аналітичного рахунку. Дана Відомість показуватиме суми боргу у розрізі кожного кредитора.

Ведення запропонованих документів на підприємстві дозволить удосконалити облік кредиторської заборгованості шляхом забезпечення чіткого

контролю своєчасності розрахунків за кожною поставкою товарно-матеріальних цінностей (послуг), тим самим дозволить підвищити рівень платіжної дисципліни підприємства.

Щодо вдосконалення обліку розрахунків за кредиторською заборгованістю, то є пропозиція сформувати аналітичний документ – “Реєстр документів до сплати”. Його призначення це згуртованість облікової інформації в розрізі окремих суб’єктів.

Зокрема деталізовані терміни оплати, залишок за кожним рахунком на кінець дня і дана відомість має накопичувальну інформацію на кінець місяця. Тобто документ дає можливість змогу контролювати кредиторську заборгованість за конкретним рахунком перед постачальником [57, с. 41].

Удосконалення обліку кредиторської заборгованості передбачає також методику аналізу поточних зобов’язань. Зокрема оцінка їх структури, оборотності засобі, аналізу рівня платоспроможності та ліквідності підприємства, визначених на основі показників фінансової звітності.

Також доцільно встановлювати на основі доходів, витрат підприємства граничну суму поточних зобов’язань з урахуванням теж величини оборотних активів. Це здійснюється для оцінки платоспроможності підприємства та запобігання його банкрутству [60].

Незважаючи на те, що нормативно-правове забезпечення обліку кредиторської заборгованості формується з комплексу документів, які її регулюють та здійснюють методичне забезпечення. Все ж існує в обліку зобов’язань цілий ряд проблемних моментів, що ускладнюють практичну організацію облікової системи кредиторської заборгованості.

Окремі автори, які вивчали управлінський облік розрахунків з постачальниками пропонують вести облік кредиторської заборгованості за конкретними договорами. На основі цього у Плані рахунків запровадити додатковий позабалансовий рахунок 010 “Кредиторська заборгованість”,

визначивши у ньому такі *субрахунки*:

- 0101 “Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, термін сплати якої ще не настав з вітчизняними постачальниками”;
- 0102 “Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, термін сплати якої ще не настав з іноземними постачальниками”;
- 0103 “Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, прострочена з вітчизняними постачальниками”;
- 0104 “Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, прострочена з іноземними постачальниками” [58, с. 43].

Кредиторська заборгованість є важливим елементом складного механізму підприємства. З метою розширення ринків збуту товарів, залучення нових реалізаторів продукції потрібна розробка ефективної політики управління розрахунками з кредиторами.

З метою підвищення платоспроможності підприємства доцільно удосконалювати облік кредиторської заборгованості. Чіткий контроль своєчасності розрахунків з кожним кредитором за кожною поставкою цінностей дозволить підвищити рівень платіжної дисципліни господарюючого суб'єкта.

РОЗДІЛ 3. КОНЦЕПТУАЛЬНІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОГО АНАЛІЗУ КРЕДИТОРСЬКОЇ ЗАБОРГОВАНОСТІ ПІДПРИЄМСТВА

3.1. Джерела інформації та методика економічного аналізу кредиторської заборгованості

Для забезпечення належної діяльності підприємства повинні володіти відповідними фінансовими ресурсами, які утворені за рахунок власних та наближених до них джерел (акціонерний капітал, пайові внески, цільові надходження, фінансування, які накопичуються на фінансовому ринку в процесі операцій із цінними паперами, прибуток від основної діяльності, тощо) та залучених коштів (позички, кредити банків, кредиторська заборгованість). Такі джерела сприяють фінансовому забезпеченню системи обороту коштів підприємства. Прибуток є фінансовим результатом цього процесу, і його подальший розподіл та перерозподіл є завершальним етапом кругообігу. На функціонуючих підприємствах такий процес є безперервний і фінансові ресурси одночасно перебувають на всіх етапах кругообігу.

Відображенням ефективності використання накопичених фінансових джерел є фінансове становище підприємства, а саме рівень фінансів, що характеризується їх накопиченням, розподілом та застосуванням. До таких ресурсів належать:

- фінансові;
- грошові кошти, що поступають з реалізованої продукції, робіт та послуг;
- кредити і позики банків;
- тимчасово залучені кошти: вільні кошти спецфондів, заборгованість постачальникам чи іншим кредиторам, тощо.

З переходом суб'єктів господарювання до умов ринкової економіки особливого значення набула стабільність фінансового стану підприємств та пошук шляхів його оздоровлення в результаті забезпечення нормальних умов праці.

Комплексне дослідження формування фінансових ресурсів та ефективності їх використання відбувається в результаті фінансового аналізу. Це, у свою чергу, метод спостереження та адаптації до сучасних умов ринку, які постійно змінюються.

Фінансова оцінка зобов'язань підприємства - це механізм збору, перетворення та реалізації інформації фінансового характеру, спрямований на:

- аналіз поточного та перспективного фінансового стану підприємства;
- оцінку можливості та доцільності темпів розвитку суб'єкта господарювання зі сторони їх фінансового забезпечення;
- виявлення наявних джерел засобів та проведення аналізу можливостей і доцільності їх мобілізації;
- прогноз майбутнього місця підприємства на ринку капіталів.

Основним завданням оціночного процесу є аналіз результатів господарської діяльності за кілька періодів, встановлення факторів, що мають позитивний чи негативний вплив на кінцеві показники діяльності підприємства, та прийняття рішень про визнання задовільною або незадовільною структури балансу, а сама компанія платоспроможною чи неплатоспроможною.

Для проведення аналізу зобов'язань підприємства джерелами інформації можуть бути:

- баланси підприємства за попередній та звітний період;
- звіти про фінансові результати;
- звіти про власний капітал;
- звіти про рух грошових коштів;
- звіти про понесені витрати на виробництво продукції, робіт та послуг;

- розрахунок нормативів власних обігових коштів;
- розшифрування дебіторської та кредиторської заборгованостей;
- бізнес-план;
- матеріали маркетингових досліджень;
- висновки контролюючих органів;
- інша інформація.

Кредиторська заборгованість фактично є складовою позикових коштів.

Заборгованість може істотно спотворити структуру оборотних коштів підприємства. Коли в структурі джерел формування оборотних коштів домінує кредиторська заборгованість, підприємство часто змушене впроваджувати різноманітні негрошові форми розрахунків (бартер тощо), внаслідок чого накладаються різного роду штрафи.

Тому оцінка кредиторської заборгованості є однією з важливих складових фінансового аналізу стану підприємства і робить можливим визначити показники як поточної так і перспективної платоспроможності та фактори, що впливають на їх динаміку, а також здійснити оцінку якісних та кількісних змін у фінансовому стані підприємства в найближчому майбутньому.

Метою комплексної оцінки кредиторської заборгованості є надання підприємству можливості сформулювати рекомендації та визначити шляхи погашення боргів не тільки як методи покращення розрахункових операцій, а й фінансового стану підприємства. На державному рівні є можливість знищити потік не платежів, а саме обійти платіжну кризу.

Крім того, оцінка розрахунків з кредиторами підприємства в рамках аналізу загальних тенденцій розвитку потребує використання різноманітних моделей, які дають змогу структурувати та визначити ступінь зв'язку між основними показниками. Для оцінки фінансового стану компанії використовуються три основні типи моделей:

- дескриптивні;

- предикативні;
- нормативні.

Дескриптивні моделі (тип опису) є основними моделями для аналізу фінансового стану суб'єкта господарювання. До них відноситься побудова системи бухгалтерського обліку, представлення фінансових звітів у різних розділах оцінки, горизонтальний і вертикальний аналіз форм звітності, аналіз трендів, відносних показників і коефіцієнтів, порівняльний або просторовий, факторний аналіз і ціла система аналітичних коефіцієнтів. Такі моделі (описові) ґрунтуються на використанні інформації фінансових звітів.

Предикативні моделі – це такі моделі прогностичного характеру, що використовуються для здійснення прогнозів доходів та прибутку підприємства, а також його фінансового стану на майбутнє. Найпопулярніші з них це:

- 1) аналіз беззбитковості (розрахунок точки критичного обсягу продажу);
- 2) побудова прогностичних фінансових звітів;
- 3) регресивні моделі та системи динамічного аналізу (факторні або детерміновані моделі);
- 4) моделі ситуаційного аналізу.

Нормативні моделі — це ті, які дають змогу порівнювати фактичні результати діяльності підприємства з нормативними. Такі моделі в основному використовуються у внутрішньому фінансовому аналізі. Його суть полягає у встановленні нормативів для кожної статті витрат залежно від технологічних процесів і видів продукції, а також у виявленні та вивченні причин відхилення фактичних даних від нормативів [58].

Для вирішення завдань фінансового аналізу розрахунків з кредиторами застосовуються всі спеціальні методи, що дають кількісну оцінку по елементах фінансової діяльності підприємства, до яких можна віднести загальнонаукові, загальноекономічні та специфічні методи фінансової оцінки (рис 3.1).

Рис. 3.1. Методи фінансової оцінки розрахунків з кредиторами підприємства.

Горизонтальний аналіз (часовий) – порівняння кожної статті звітності з відповідними статтями попереднього періоду.

Вертикальний аналіз (структурний) – визначення структури показників з метою оцінки впливу різних факторів на кінцевий результат.

Трендовий аналіз – зіставлення відповідної статті звітності з відповідними статтями попередніх періодів та визначення ключової тенденції динаміки (“тренда”), відокремлених від випадкових впливів та особистих індивідуальностей окремих періодів. Через “тренд” відбувається прогностичний аналіз.

Оцінка відносних показників (коефіцієнтів) – визначення відношень показників звітності та взаємозв'язків цих показників. Аналіз кредиторської заборгованості відповідає розрахунку ряду показників (Додаток Л).

Порівняльний аналіз (просторовий) – Тобто це внутрішньобюджетна оцінка (порівняння) укрупнених показників звітності за окремими показниками підприємства, відділів та його підрозділів, а також міжбюджетна оцінка та

порівняння показників досліджуваного підприємства з показники потенційних конкурентів із середніми загальними економічними даними та середніми по галузі.

Факторний аналіз – це оцінка впливу відокремлених причин (факторів) на результат за допомогою стохастичних або детермінованих методів дослідження. Такий аналіз може бути як прямим, тобто поділ результату на складові, так і зворотним (синтез), коли окремі його складові об'єднуються в загальний результат.

Дюпон-каскад – в основу покладено рівняння Дюпон, яке показує взаємозв'язок між оборотністю активів, прибутком на інвестований капітал, чистим доходом та левериджем. За рівнянням Дюпона, можна скласти співвідношення, які аналізують вплив різних факторів на фінансовий результат, показують які фактори вплинули на зміну прибутковості власного капіталу – прибутковість активів, чи спосіб фінансування своєї діяльності.

Фінансова оцінка передбачає визначення *фінансових коефіцієнтів*, за якими можна виявити приховані явища, проблеми, що потребують глибокого вивчення.

Оцінка *стану заборгованості* складається з етапів:

- досліджується динаміки повної суми кредиторської заборгованості підприємства, долі її в загальній структурі капіталу та у співвідношенні до довгострокових зобов'язань;
- вивчається склад кредиторської заборгованості в структурі комерційного, банківського кредиту і внутрішньої кредиторської заборгованості;
- проводиться оцінка застосування банківського кредиту;
- проводиться оцінка залучення комерційного кредиту;
- проводиться оцінка внутрішньої кредиторської заборгованості, її оборотності, складу;

– проводиться оцінка заборгованості з податків та обов'язкових платежів.

Кожний етап такого аналізу має свої відмінності через особливість виникнення та управління різного роду зобов'язань.

Джерелом аналізу короткострокової заборгованості є дані аналітичного обліку одержаних кредитів банку, розрахунків з постачальниками, з іншими кредиторами (за журналами-ордерами та відомостями).

Оцінці належить інформація III-го та IV-го розділів пасиву балансу.

Особлива увага звертається на величину різного роду простроченої кредиторської заборгованості. Будь-яке явище простроченої заборгованості необхідно розглядати як негативне. Але у складі зобов'язань прослідковується так звана “спокійна” та “термінова” заборгованість. Отримана передоплата, як правило, відноситься до “спокійної” заборгованості, а борги перед бюджетом – до “термінових”.

На ліквідність активів (фінансовий стан підприємства) суттєво впливає термін надання кредитів (виникнення поточних та довгострокових зобов'язань).

Центральним завданням методики оцінки довгострокових та поточних зобов'язань є виявлення платоспроможності підприємства з метою уникнення його банкрутства [60, с. 532]. Алгоритм такої оцінки наведено у Додатку М.

Перший етап – організаційний, а саме необхідно безпосередньо визначити об'єкт аналізу, мету, здійснити постановку завдань та збирання інформації з метою його проведення.

Другий, третій та четвертий етап – передбачає оцінку структури, та покриття оборотності поточних зобов'язань.

На наступному етапі визначається граничний розмір поточних зобов'язань. Якщо сума поточних зобов'язань аналізованого періоду перевищує розраховану граничну суму, то таке підприємство вважається

неплатоспроможним і існує велика ймовірність настання банкрутства [61, с. 124].

Отже центральним місцем в інформаційній системі є обробка даних – процес, збір та переробка інформації для процесу планування, прийняття рішень, контролю, координації та надійному і швидкому передаванню інформації. Обліково-аналітичне забезпечення вирішує функціональні завдання управління та надає керівництву повну та достовірну інформацію по господарським процесам та взаємозв'язках з зовнішнім середовищем [62, с. 146].

В аналізі кредиторської заборгованості підприємства використовуються найрізноманітніші моделі, прийоми та методи. Їх об'єм застосування залежать від поставленої мети та в кожному індивідуальному випадку визначаються його завданнями.

3.2. Економічний аналіз кредиторської заборгованості

Під час провадження своєї діяльності підприємство постійно має співпрацю з кредиторами. Кредиторська заборгованість це один з елементів функціонування підприємства, що дає характеристику його фінансовому стану. Використовувані позикові кошти та борги підприємства характеризуються його кредиторською заборгованістю. Якщо кредиторська заборгованість надто висока, а у структурі валюти балансу складає основну масу, то це свідчить про негативний вплив на статус та всю господарську діяльність підприємства. Тому, враховуючи все це, дуже важливим та актуальним є проведення аналізу кредиторської заборгованості.

За результатами здійснення такого аналізу можна здійснити обґрунтування вагомості кредиторської заборгованості та її суті в господарській діяльності підприємства на прикладі ТзОВ “Карпатиспецтех”. Отже є необхідним провести аналіз складу та динаміки кредиторської заборгованості за

досліджуваний період, зробити порівняльну оцінку кредиторської заборгованості, розробити пропозиції щодо здійснення більш ефективної діяльності досліджуваного підприємства в майбутньому. Поява кредиторської заборгованості на підприємстві в процесі його господарської діяльності є закономірним процесом. Методичні засади виникнення кредиторської заборгованості та відображення її у фінансовій звітності регулюється П(С)БО 11 “Зобов’язання” [64].

Кредиторська заборгованість це сукупність боргів іншим особам, що виникають за минулими подіями, і, як очікувано, після її погашення відбудеться зменшення економічних вигід. Кредиторська заборгованість може бути відповідно поточною чи довготерміновою. Довготермінова кредиторська заборгованість це та, яка може бути погашена в термін, більший від операційного циклу, поточна – в термін звичайного операційного циклу.

Як розглянуто вище, за П(С)БО 11 “Зобов’язання” визначається класифікація зобов’язань підприємства (рис. 3.2).

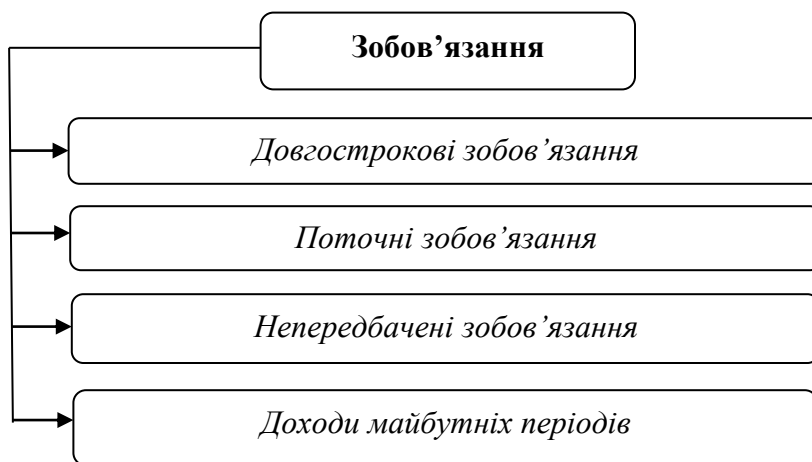

Рис.3.2 Класифікація зобов’язань підприємства за П(С)БО 11.

На ТзОВ “Карпатиспецтех” за досліджуваний період не довгострокові зобов’язання та забезпечення не виникали. Такий результат діяльності за звітними документами може свідчити, що підприємство має змогу і потужності

погашати зобов'язання, що виникають під час операційного циклу. Тому його кредиторська заборгованість з'являється у формі поточних зобов'язань, а саме:

1. Поточна кредиторська заборгованість за:
 - товари, роботи, послуги;
 - розрахунками з бюджетом;
 - в тому числі з податку на прибуток;
 - розрахунками зі страхування;
 - розрахунками з оплати праці.
2. Інші поточні зобов'язання.

Інформаційною базою аналізу кредиторської заборгованості є Ф. №1 “Баланс (Звіт про фінансовий стан)” ТзОВ “Карпатиспецтех” за 2021-2022р.р. (Додаток Н). Під час такої оцінки аналізуються дані аналітичного обліку, (за наявності) де інформація є більш детальною.

Основними складовими аналізу кредиторської заборгованості є:

- оцінка складу і динаміки показників в частині кредиторської заборгованості;
- оцінка її структури;
- порівняння кредиторської та дебіторської заборгованості досліджуваного підприємства.

Якісні зміни кредиторської заборгованості в складі пасивів балансу можна розглянути здійснивши горизонтальний і вертикальний аналіз. Горизонтальний аналіз показників кредиторської заборгованості ТзОВ “Карпатиспецтех” за 2021-2022р.р. представлено у табл. 3.1.

За результатами аналізу наведеними у табл. 3.1 можна підвести такі підсумки:

- у 2022 р. порівняно з 2021 р. поточні зобов'язання та забезпечення збільшилися на 999,3 тис.грн., або 172,12 %. Сукупний вплив на цей показник мало збільшення поточної кредиторської заборгованість за товари, роботи,

послуги на 498,9 тис. грн. або 107,52 %; за розрахунками з бюджетом на 265,1 тис.грн. або 426,21 % та інших поточних зобов'язань у 2021 році не було, у 2022 році вона становила 236,6 тис.грн. Також незначний вплив на цей показник мала поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з страхування, яка збільшилась у 2022 році у порівнянні з 2021 роком на 0,2 тис. грн. або 1,71%, а поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці знизилась на 1,5 тис.грн. або на 3,51%.

Таблиця 3.1

**Горизонтальний аналіз кредиторської заборгованості
ТзОВ “Карпатиспецтех” за 2021-2022р.р.**

Показники	Роки		Питома вага(%)		Відхилення (2021/ 2022)		
	2021р.	2022р.	2021р.	2022р.	Абсолютне +/-	темпериприросту, %	у структурі, %
Поточна кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги, тис.грн	464,0	962,9	79,92	60,95	498,9	107,52	-18,97
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, тис.грн	62,2	327,3	10,71	20,72	265,1	426,21	10,00
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з страхування, тис.грн	11,7	11,9	2,02	0,75	0,2	1,71	-1,26
Поточна кредиторська заборгованість за розрахунками з оплати праці, тис.грн	42,7	42,2	7,35	2,61	-1,5	-3,51	-4,75
Інші поточні зобов'язання, тис.грн	-	236,6	0,00	14,98	236,6	-	14,98
Разом поточні зобов'язання тазабезпечення, тис.грн	580,6	1579,9	100,00	100,00	999,3	172,12	X

– також відбулося не значне, але зменшення поточної кредиторської заборгованості за розрахунками з оплати праці на 1,5 тис.грн. або на 3,51%.

Важливо звернути увагу на дату виникнення боргу, терміни його погашення, тривалість прострочення погашення боргу та причини її

виникнення. Негативною тенденцією на ТОВ «Карпатиспецтех» є збільшення зобов'язань перед постачальниками та розрахунків з бюджетом, а також інших зобов'язань, що може свідчити про відсутність коштів для своєчасного погашення цих зобов'язань. Що стосується інших показників де відбулось зниження є позитивним явищем.

Наступний етап проведення оцінки передбачає порівняльний аналіз кредиторської заборгованості з дебіторською за досліджуваний період на ТЗОВ «Карпатиспецтех» (табл.3.2).

Таблиця 3.2

Порівняльний аналіз кредиторської та дебіторської заборгованості ТЗОВ «Карпатиспецтех» за 2021-2022р.р., тис. грн.

Показники	Заборгованість				Перевищення заборгованості			
	2021р.		2022р.		2021р.		2022р.	
	дебіторська	кредиторська	дебіторська	кредиторська	дебіторська	кредиторська	дебіторська	кредиторська
За товари, роботи, послуги	485,2	464,0	1545,2	962,9	21,2		582,3	
З бюджетом	-	62,2	-	327,3	-	62,2	-	327,3
Зі страхування	-	11,7	-	11,9	-	11,7	-	11,9
З оплати праці	-	42,7	-	42,2	-	42,7	-	42,2
Інша поточна заборгованість	-	-	-	236,6	-	-	-	236,6
Всього	485,2	580,6	1545,2	1579,9	-	95,4	-	34,7

За результатами розрахунків в табл.3.2 спостерігається тенденції до перевищення кредиторської заборгованості у 2021 році на 95,4 тис.грн та у 2022 на 34,7 тис.грн. На таке перевищення основною мірою впливала кредиторська заборгованість за розрахунками з бюджетом, з оплати праці. У 2022 році виникає інша поточна заборгованість, що суттєво вплинула на перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською і становила 236,6 тис.грн. У складі дебіторської заборгованості переважала лише заборгованість за товари,

роботи і послуги у 2021 році перевищення складало 21,2 тис.грн., а у 2022 році 582,3 тис.грн., що впливало на загальну різницю і перевищення кредиторської заборгованості над дебіторською у 2022 році знизилось у порівнянні з 2021 роком. Отже можна зробити висновок, що на ТзОВ “Карпатиспецтех” переважає кредиторська заборгованість, а отже і низька швидкість її обертання порівняно з дебіторською, хоча позитивним моментом є те, що спостерігається тенденція до зниження такого перевищення.

Стан розрахунків із дебіторами та кредиторами на підприємстві на ТзОВ “Карпатиспецтех” у 2021-2022 рр. зображено на рисунку 3.2.

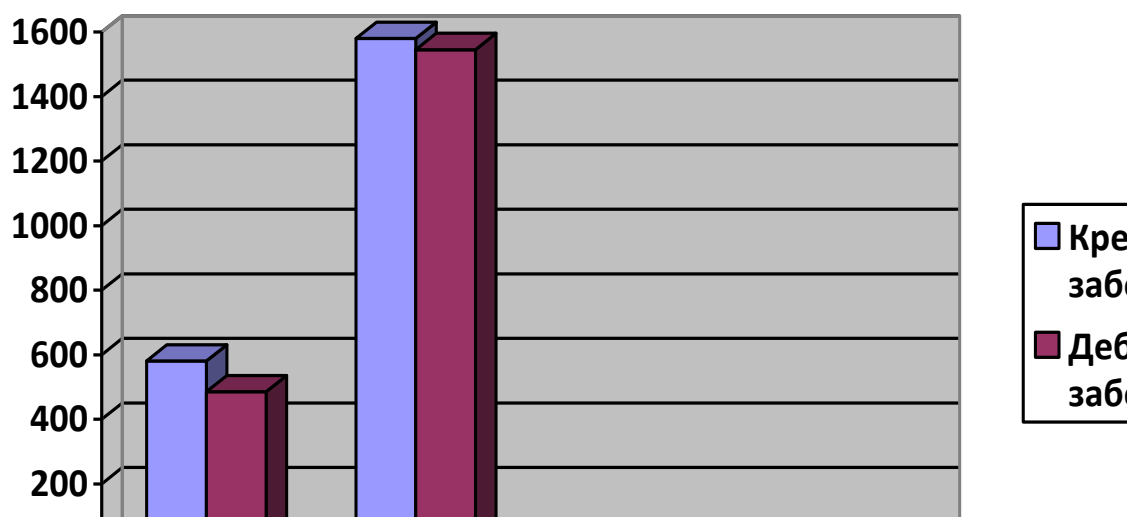

Рис. 3.2. Динаміка дебіторської та кредиторської заборгованості на ТзОВ “Карпатиспецтех” за 2021-2022 рр., тис.грн

За даними порівняльної оцінки кредиторської і дебіторської заборгованості, можна простежити, що дебіторська заборгованість обертається швидше ніж кредиторська, а це в свою чергу може сприяти появі вільних коштів.

Наступним етапом оцінки кредиторської заборгованості є розрахунок показників аналізу її стану та якості (табл. 3.3).

Таблиця 3.3

Методика розрахунку аналітичних показників підприємства

Показники	Алгоритм розрахунку	Джерело інформації	Напрямок позитивних змін
Показники ділової активності			
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	Сума закупівель за рік	Ф.№2, р.2000	Збільшення
	Середня кредиторська заборгованість	Ф.№1р.1615+р.1620+р.1625+р.1630+р.1635+р.1640+р.1645	
Коефіцієнт покриття	Середня кредиторська заборгованість	Ф.№1р.1615+р.1620+р.1625+р.1630+р.1635+р.1640+р.1645	Зменшення
	Сума закупівель за рік	Ф.№2, р.2000	
Період погашення кредиторської заборгованості	360 днів		Зменшення
	Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості		
Середній дохід від реалізації продукції на одного працівника	Чиста виручка від реалізації	Ф.№2, р.2000	Збільшення
	Середня кількість працівників	Річна фінансова звітність (загальна характеристика)	
Показники ліквідності (платоспроможності)			
Співвідношення дебіторської та кредиторської заборгованості	Дебіторська заборгованість	Ф.№1 р.1125+р.1135+р.1130+ р.1140+р.1145+р.1150	Рекомендоване значення 1
	Кредиторська заборгованість	Ф.№1 р.1615+р.1620+р.1625+ р.1630+р.1635+р.1640+ р.1645	

Розрахунок кількісних та якісних показників, які характеризують стан кредиторської заборгованості ТЗОВ “Карпатиспецтех” за 2021-2022р.р. здійснено за даними фінансової звітності підприємства (Додаток Н) та відображено в таблиці 3.4

Таблиця 3.4

Розрахунок показників кредиторської заборгованості

ТЗОВ “Карпатиспецтех” за 2021-2022р.р.

Показник	Значення	
	2021р.	2022р.
Коефіцієнт оборотності кредиторської заборгованості	2,9823	7,7118
Період погашення кредиторської заборгованості	120,7122	46,6817
Коефіцієнт покриття	0,3353	0,1297

За результатами розрахованих даних таблиці 3.4 за показниками фінансової звітності ТЗОВ “Карпатиспецтех” за 2021-2022р.р. можна

простежити позитивну ситуацію на підприємстві, оскільки відбулося збільшення більш як у двічі коефіцієнта оборотності кредиторської заборгованості, що є напрямком позитивних змін, та значне зменшення періоду погашення кредиторської заборгованості і коефіцієнта покриття, що є позитивним явищем.

Отже за результатами проведеної оцінки кредиторської заборгованості ТзОВ “Карпатиспецтех” за 2021-2022р.р. можна дійти висновку, що як зменшення так і збільшення кредиторської і дебіторської заборгованості підприємства можуть спричинити негативні наслідки щодо фінансового стану підприємства.

Зменшення дебіторської заборгованості у порівнянні з кредиторською може відбутися через погіршення відносин з клієнтами, а саме через зменшення кількості потенційних покупців. Збільшення дебіторської заборгованості в порівнянні з кредиторською є найчастіше наслідком неплатоспроможності покупців.

Під час діяльності будь якого підприємства часто виникають ситуації (як і на даному підприємстві) коли кредиторська заборгованість сильно домінує над дебіторською. Це означає, як вважають деякі економісти, що кошти використовуються раціонально. Підприємство залучає до свого обороту більше коштів, а не вилучає їх. Економісти оцінюють таку ситуацію не як інакше, як негативно, оскільки все рівно рано, чи пізно доведеться погашати свої борги, і при цьому не має значення який стан дебіторської заборгованості.

За результатами оцінки стану кредиторської заборгованості на ТзОВ “Карпатиспецтех” за 2021-2022р.р. можна стверджувати, що підприємство є прибутковим, а отже платоспроможним і має можливість вчасно розраховуватися за відповідними зобов’язаннями.

3.3. Управління кредиторською заборгованістю підприємства

Зобов'язання виникають із існуючих обов'язків суб'єкта господарювання з метою передачі певних активів або надання послуг іншому третьому підприємству в майбутньому. В основному підприємство має кілька видів зобов'язань і значну кількість кредиторів.

Користувачі фінансовою інформацією, як зовнішні так і внутрішні, повинні мати змогу дізнатись з відповідних фінансових звітів про види і розмір заборгованостей підприємства. Відповідно, для задоволення таких вимог, кредиторська заборгованість повинна визначатися та класифікуватися належним чином.

Управління кредиторською заборгованістю спирається на принципи, завдання та методологічні засади, які дають змогу виділити управління кредиторською заборгованістю в окрему управлінську одиницю та вибрати найбільш вигідні форми та умови розрахунків з контрагентами з метою підтримки фінансової стійкості підприємства.

Процес управління кредиторською заборгованістю включає аналіз джерел її виникнення, управління, контроль та, як результат, розробку кредитної політики.

Система, яка регулює всі процеси і так чи інакше пов'язана з платежами підприємства – кредитна політика. Взаємодія, перелік і обсяг етапів кредитної політики кожного суб'єкта господарювання можуть бути різними, на що впливають обрана підприємством стратегія, визначені цілі, ринок і його фактичні.

Виходячи з кредитної політики, підприємство вирішує для себе, чи доцільно взяти позику. Регулярний аналіз кредитної політики дозволяє вирівняти її та адаптувати до поточної бізнес-ситуації.

У наукових працях з цього питання прописано три типи кредитної

політики (табл. 3.5).

Таблиця 3.5

Типи кредитної політики підприємства

<i>Тип політики</i>	<i>Суть</i>
Агресивна	за рахунок короткотермінового позикового капіталу фінансується переважна частина постійної і вся змінна частина оборотних активів. Така модель фінансування дає змогу здійснювати операційну діяльність з мінімальною потребою у власному капіталі, а отже, забезпечувати найвищий рівень його рентабельності. За такої політики вартість капіталу – мінімальна, проте ризик, пов'язаний з проблемою ліквідності, – досить високий.
Помірна	за рахунок власного і довготермінового позикового капіталу фінансується постійна частина оборотних активів, тоді як за рахунок короткотермінового позикового капіталу – весь обсяг змінної їх частини. Вона забезпечує прийнятний рівень фінансової стійкості підприємства і рентабельність використання власного капіталу, наближену до середньоринкової норми прибутку на капітал
Консервативна	за рахунок власного капіталу і довготермінових зобов'язань повинна фінансуватися постійна частина оборотних активів і близько половини змінної їх частини. Решта оборотних активів повинна фінансуватися за рахунок короткотермінового позикового капіталу. Такий тип політики за рахунок мінімального обсягу використання короткотермінових позикових коштів забезпечує високий рівень фінансової стійкості підприємства, однак збільшує витрати власного капіталу на їх фінансування, що призводить до зниження рівня його рентабельності

При здійсненні контролю над кредиторською заборгованістю визначаються першочергові завдання (рис. 3.3.).

В управлінні кредиторською заборгованістю підприємство використовує загальноприйнятні форми, обсяги та умови розрахунків з контрагентами. Важливість управління кредиторською заборгованістю визначається значною часткою короткострокових зобов'язань підприємства, що впливає на динаміку платоспроможності та ліквідності. Він пропонує:

- обґрунтування виникнення кредиторської заборгованості;
- розробки кредитної політики для різних груп постачальників та видів продукції;
- контроль за розрахунками з кредиторами в частині протермінованої чи

відтермінованої заборгованості та виявлення і дослідження причин порушення договірної дисципліни;

- вчасне виявлення прийомів пришвидшення обігу оборотних активів та зведення до мінімуму безнадійних боргів;
- створення належних умов продажів, які як наслідок гарантують надходження грошових коштів;
- прогнозування поступлень грошових коштів від кредиторів.

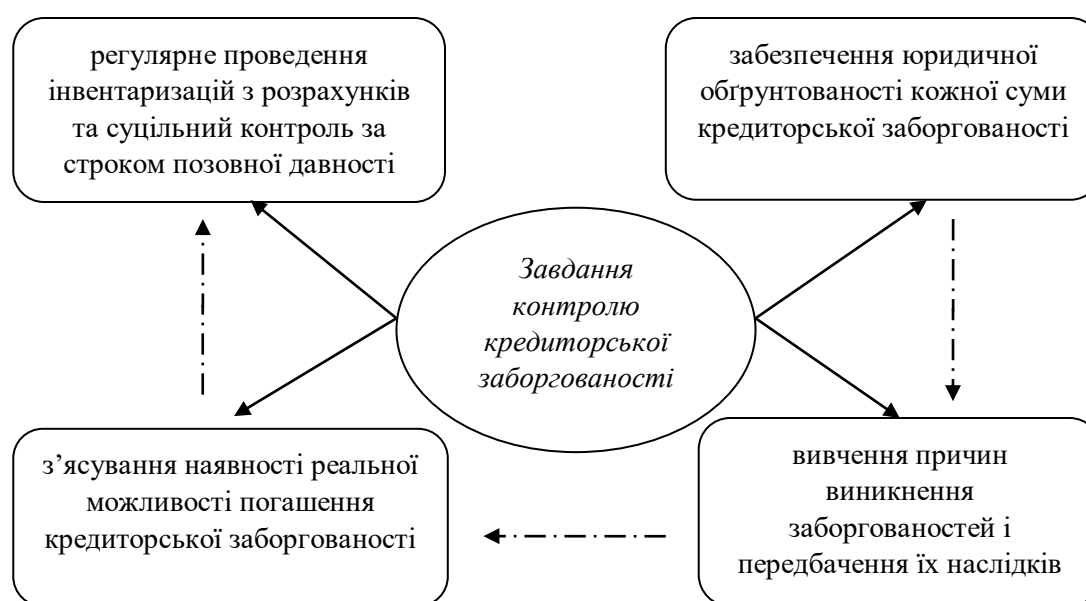

Рис. 3.3. Завдання контролю кредиторської заборгованості.

Управління кредиторською заборгованістю ґрунтується на відповідних методологічних засадах та принципах (рис. 3.4), що дають можливість відокремити управління кредиторською заборгованістю, як окрему управлінську одиницю .

В управлінні кредиторською заборгованістю підприємства важливо є своєчасно та правильно проводити її аналіз. Для оцінки кредиторської заборгованості важливо збирати всю необхідну достовірну інформацію.

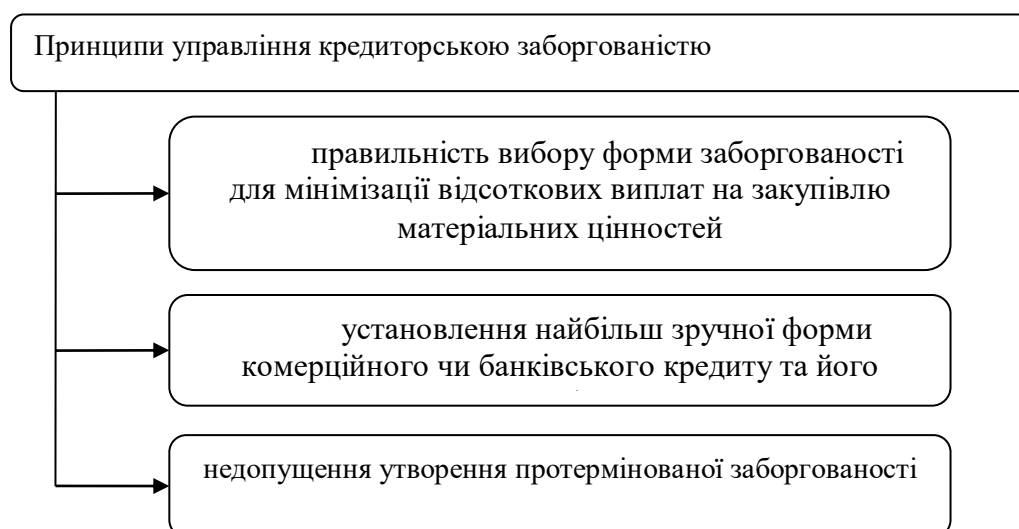

Рис. 3.4. Принципи управління кредиторською заборгованістю.

Також необхідно провести оцінку зобов'язань (кредиторської заборгованості), на підставі яких можна відстежити всі відхилення в структурі заборгованості в динаміці та розробити заходи щодо їх контролю, оскільки це негативно позначається на функціонуванні підприємства.

Прийомами управління кредиторською заборгованістю можуть бути:

- оцінка замовлень, встановлення характеру кредиторської заборгованості, оформлення розрахунків;
- аналіз реальної вартості наявної кредиторської заборгованості;
- контроль за взаємовідношенням кредиторської заборгованості.

Для зменшення зобов'язань (кредиторської заборгованості) потрібно дотримуватись відповідної до поставлених задач послідовності їх погашення.

Першочергово необхідно здійснити розрахунки по податках і зборах перед бюджетом, потім покриваються витрати з розрахунків по оплаті праці, пізніше необхідно здійснити розрахунки з підрядниками та постачальниками.

Для ефективного управління діяльністю підприємства недостатньо просто провести кількісну оцінку показників аналізу реального стану, важливо також розробити стратегічно важливі перспективи управління активами.

За допомогою оптимізації та мінімізації кредиторської заборгованості відбувається управління зобов'язаннями.

Оптимізація – винайдення нових підходів – дає можливість з метою впливу на покращення діяльності підприємства знизити кредиторську заборгованість.

Для оптимізації підприємству є необхідність на постійній основі:

- здійснювати бюджетування кредиторської заборгованості;
- аналізувати фінансовий стан та можливі ризики;
- досліджувати рівень довіри відносин з кредитором.

Мінімізація у співставленні з оптимізацією є інструментом управління кредиторською заборгованістю, через яку наявна кредиторська заборгованість зменшується до мінімуму чи зовсім погашається.

Модель управління кредиторською заборгованістю суб'єкта господарювання – це сукупність окремих фінансово-математичних методів, які слугують методологічною основою процесу управління, відповідних способів, методик, прийомів і технологій обґрунтування фінансово-управлінських рішень.

В цілому, складові елементи, які включає модель керування кредиторською заборгованістю, зображено на рис. 3.5.

Отже, управління кредиторською заборгованістю має за мету здійснити узгодження:

- в складі та сумі заборгованостей;
- в швидкості та термінах обігу заборгованостей;
- у вартісних та цінових оцінках заборгованостей;
- в утворенні вільних грошових коштів.

Для покращення фінансового стану підприємства необхідно постійно контролювати розмір зобов'язань та їх суму, розраховувати показники оборотності та строки погашення боргу. Як свідчить досвід корпоративного менеджменту, цьому аспекту управління приділяється недостатня увага, що

може призвести до неконтрольованого зростання заборгованості, особливо простроченої, та негативного фінансового стану підприємства [86].

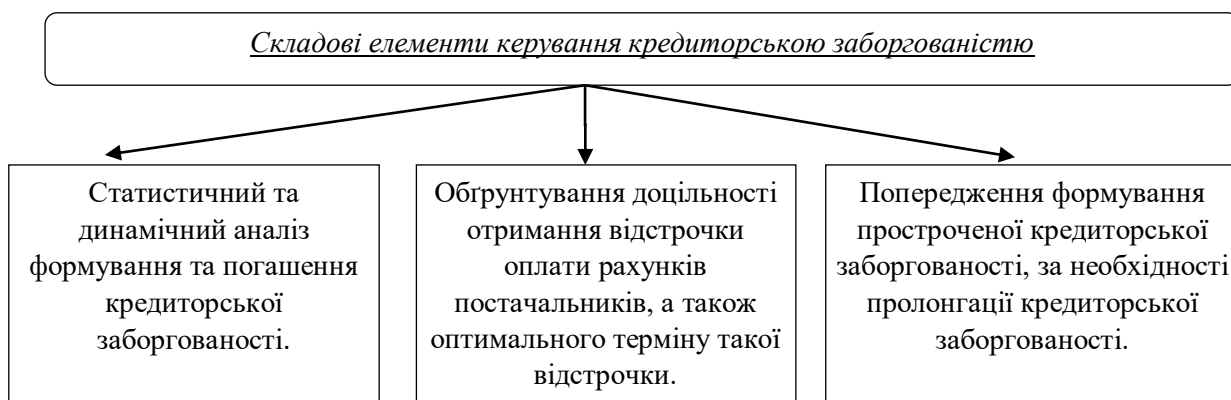

Рис. 3.5. Складові елементи керування кредиторською заборгованістю.

У таблиці 3.6 наведені ключові фактори, які є важливими при виборі методів управління пасивами в складі кредиторської заборгованості.

Таблиця 3.6

Систематизація витрат, втрат, вигод, що необхідно враховувати в процесі прийняття рішень по відношенню до управління кредиторською заборгованістю

<i>Види вигод, витрат і втрат</i>	<i>Кредиторська заборгованість</i>
Прямі вигоди	Дохід від використання; дохід від інфляції, зменшення середньозваженої вартості капіталу;
Прямі витрати	Трансакційні витрати щодо залучених коштів; надання знижок в разі авансових розрахунків покупців
Прямі втрати	Штрафи, пені, недотримки у випадку порушення строків повернення та інших умов угод
Альтернативні витрати	Втрати знижок при оплаті товарів з відстроченими платежами.
Втрачені можливості	Репутація стабільного кредитора

Система контролю та управління зобов'язаннями пов'язана з рівнем розрахунків з кредиторами, які визначаються постійними грошовими потоками для забезпечення ефективної роботи суб'єкта господарювання.

Для зменшення розміру зобов'язань і підвищення дисципліни розрахунків необхідно:

1. Динамічно контролювати співвідношення кредиторської та дебіторської заборгованості: значне перевищення дебіторської заборгованості загрожує фінансовій стабільності підприємства і виникає необхідність залучення додаткових коштів; переважання зобов'язань над дебіторською заборгованістю призводить до неплатоспроможності підприємства;

2. На постійній основі здійснювати оцінку складу та структури дебіторської та кредиторської заборгованості щодо конкретних постачальників та покупців, а також щодо умов утворення заборгованості або умов її можливого погашення з метою своєчасного виявлення простроченої заборгованості та вжиття заходів щодо її стягнення;

3. Вести постійний контроль за оборотністю дебіторської та кредиторської заборгованості, а також за станом розрахунків у разі прострочення платежів, тому що в умовах інфляції будь-яке прострочення платежу зумовлює отримання підприємством лише частини вартості відвантаженої продукції, оскільки необхідно розширити систему авансових платежів тощо. [87].

Наведені варіанти та пропозиції щодо вдосконалення управління кредиторською заборгованістю спрямовані на покращення розрахунково-платіжної дисципліни, а також фінансового стану підприємства.

Управління боргом дозволяє підприємству контролювати зобов'язання, вчасно їх погашати і формувати кредитну політику.

Тому, залучені кошти стануть відносно недорогим і додатковим джерелом фінансування. Ефективне управління зобов'язаннями дозволить оптимізувати фінансовий стан та забезпечити високі показники діяльності та конкурентоспроможність.

ВИСНОВКИ

Спираючись на проведені дослідження обліку та економічного аналізу кредиторської заборгованості підприємства можна подати наступні висновки та пропозиції:

Однією з необхідних складових покращеного відтворення є між підприємницькі розрахунки. Вони опосередковують розподіл та наступний перерозподіл суспільного продукту, його перехід з товарної форми в грошову і надтоварифікацію. Розрахунки базуються на економічній основі обігу грошей у процесі виробництва і є суспільним визнанням того, що вони є системою економічних відносин між підприємствами.

Кредиторська заборгованість – це сума боргу, яку повинен сплатити боржник за цінності, отримані від постачальника, нараховану заробітну плату, виконані роботи, надані послуги, розрахунки з бюджетом і позабюджетними фондами, тощо.

На сьогоднішній день серед науковців немає єдиної думки щодо класифікації зобов'язань. Досліджена в роботі класифікація відповідає структурі бухгалтерського балансу та показує економічну сутність різних видів заборгованості. Дозволяє згрупувати заборгованість за умовами її виникнення (довгострокові або короткострокові), за видами, за об'єктами обліку і за строками. Для цілей бухгалтерського обліку П(С)БО 11 класифікує зобов'язання таким чином: довгострокова кредиторська заборгованість, короткострокова кредиторська заборгованість, забезпечення.

Потреба в обліковій інформації про заборгованість потребує формулювання першочергових завдань її обліку в системі управління підприємством, які полягають у: розкритті інформації про заборгованість в наказі про облікову політику; розробці плану документообігу документів, що підтверджують виникнення відповідних зобов'язань; виборі облікових регістрів, в яких буде відображатися заборгованість.

Розглянутий стан організації розрахунків з кредиторами на ТзОВ “Карпатиспецтех” свідчить про те, що він відповідає вимогам чинного законодавства з зобов’язань та здійснюється за типовими формами первинних документів з оформленням відповідних бухгалтерських проведення.

Правильна організація кредиторської заборгованості на підприємстві є важливою, оскільки сприяє організованості інформації, прозорості та достовірності даних облікових операцій за борговими зобов’язаннями.

Розглянуто методику відображення зобов’язань в системі рахунків бухгалтерського обліку на ТзОВ “Карпатиспецтех”, що сприяє підвищенню інформативному та функціональному обліку.

Встановлено, що є потреба у посиленні ролі і значення аналітичного обліку кредиторської заборгованості, що дасть змогу уникнути проблем при управлінні зобов’язаннями.

Аналіз кредиторської заборгованості дуже важливий для підприємств, що працюють в ринкових умовах. Вміле та ефективне управління цією частиною пасивів є необхідною передумовою підтримки необхідного рівня ліквідності та платоспроможності. Аналіз зобов’язань підприємства базується на використанні його фінансової звітності. Щоб пов’язати динаміку розміру зобов’язань зі зміною масштабів діяльності підприємства, при розрахунку ряду коефіцієнтів оборотності зобов’язань використовуються показники фінансових результатів.

Здійснений аналіз розрахунків на ТзОВ “Карпатиспецтех” та його результати дав підставу зробити висновки про те, що кредиторська заборгованість займає вагомую частку в структурі оборотних засобів підприємства.

Впровадження рекомендованих у дослідженні напрямів удосконалення діючої системи управління розрахунків з кредиторами є високою ймовірністю покращення діяльності суб’єктів господарювання, забезпечення їх стабільного місця на ринку.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Агеєва Є. І. Кредитна політика як інструмент управління дебіторською заборгованістю / Є. І. Агеєва // Фінансовий менеджмент. – 2014. – № 6. – С.22-23.
2. Білик М. Д. Управління кредиторської заборгованістю підприємств / М. Д. Білик // Фінанси України. – 2015. – № 12. – С. 24-36.
3. Білик М. Д. Фінансовий аналіз: навч. посіб. [Текст] / М. Д. Білик, О. В. Павловська, Н. М. Притуляк, Н. Ю. Невмержицька. – К. : КНЕУ, 2015. – 592 с.
4. Бірюков І. А. Цивільне право України. Загальна частина: навч. посіб. / І. А. Бірюков, Ю. О. Заїка. – К. : КНТ, 2006. – 480 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.info-library.com.ua/books-text-8768.html>.
5. Борейко О. М. Правовий статус кредитора як суб'єкта неспроможності (банкрутства) / О. М. Борейко // Ученые записки Таврического национального университета им. В. И. Вернадского. Серия “Юридические науки”. – 2011. – Том 24 (63). № 2. – С. 276–281. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://science.crimea.edu/zapiski/2011/law/24_2law/38_bor.pdf.
6. Бродська І. І. Ефективність управління кредиторською заборгованістю підприємства: обліково-аналітичний аспект / І. І. Бродська // Економічні науки. Серія: Економіка та менеджмент. – 2012. – Вип. 9(2). – С. 75 – 81.
7. Булат Г. В. Вплив кредиторської заборгованості на фінансовий стан підприємств та проблеми її оптимізації. / Г. В. Булат, І. В. Булка // “Молодий вчений”. – 2014. – № 7 (10). – С. 56–58.
8. Бурак І. О. Класифікація зобов'язань як важлива складова управління підприємством / І. О. Бурак // Вісник Чернівецького торговельно-економічного інституту. – 2010. – № 3. – С. 297–300. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2010/v3/NV-2010->

V3_46.pdf

9. Бутинець Ф. Ф. Організація бухгалтерського обліку : навч. посіб. / Ф. Ф. Бутинець, О. В. Олійник, М. М. Шигун. – Житомир : Рута, 2011. – 574 с.

10. Василюк М. М. Організація обліку : навч.-метод. посіб. / М. М. Василюк, Т. М. Гнатюк, В. В. Шкроміда, Н. Б. Мельник. – Івано-Франківськ, 2013. – 340 с.

11. Велш Глен А. Основи фінансового обліку / Пер. з англ. О. Мілін, О. Ткач – К.: Основи, 2014. – 943 с.

12. Власова І. О. Облік розрахунків з дебіторами та кредиторами: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук: спец. 08.06.04 / І. О. Власова – Київ, 2005. – 26 с. [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/12742/1/34_183-191_Vis721menegment.pdf.

13. Власова Н. О. Систематизація видів і форм дебіторської та кредиторської заборгованостей підприємств / Н. О. Власова, Л. Л. Носач // Економічна стратегія і перспективи розвитку сфери торгівлі та послуг. – 2011. – № 1. – С. 223–230.

14. Власюк Г. В. Шляхи вдосконалення бухгалтерського обліку розрахунків з постачальниками / Г. В. Власюк // Держава та регіони. Серія : Економіка та підприємництво. – 2009. – №5. С. 40–44.

15. Воробйов Ю. М. Роль фінансових ресурсів суб'єктів підприємництва / Ю. М. Воробйов // Науковий вісник : фінанси, банки, інвестиції : наук. – практ. журнал. – 2011. – № 3. – С. 16-21.

16. Воробйова І. А. Механізм розвитку управління заборгованістю підприємства / І. А. Воробйова, А. О. Лисицина // Збірний наукових праць наук Національного університету кораблебудування. – 2011. – № 2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://jnn.nuos.edu.ua/article/viewFile>

17. Воронко Р. М. Облік у зарубіжних країнах : навч. посіб. /

Р. М. Воронко. – Львів : Магнолія – 2006, 2009. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/buhgalterskiy_oblik_ta_audit

18. Гнатишин Л. Б. Організація обліку : навч. посіб. / Л. Б. Гнатишин, О. С. Прокопишин. – Львів : Магнолія – 2006, 2014 – 432 с.

19. Голов С. Ф. Бухгалтерський облік та фінансова звітність за міжнародними стандартами: [Практичний посібник] / С. Ф. Голов, В. М. Костюченко. – К.: Лібра, 2014. – 880 с.

20. Гончарук Р.П. Сутність та класифікація кредиторської заборгованості: колізії наукових підходів / Р. П. Гончарук // Вісник ЖДТУ: економічні науки. – 2013 . – № 1. – 48-51.

21. Господарський кодекс України від 16.01.2003 р. № 436-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

22. Грабовецький Б. Є. Економічний аналіз: навч. посіб. [Електронний ресурс] / Б. Є. Грабовецький. – Київ : Центр навчальної літератури, 2009. – 256 с. – Режим доступу : http://pidruchniki/ekonomika/ekonomichniy_analiz.

23. Грек Т. Б. Загальна характеристика поняття “кредитор”. Права кредитора в процесі банкрутства / Т. Б. Грек // Адвокат. – 2010. – № 5. – С. 36-40.

24. Гуня В. О. Удосконалення класифікації кредиторська заборгованості та її відображення у фінансовій звітності підприємств / В. О. Гуня. // Економічний простір. – 2014. – № 19. – С. 124–131.

25. Дячук О. В. Місце кредиторської заборгованості в системі управління підприємством / О. В. Дячук, В. В. Новодворська // Економічні науки. Серія : Облік і фінанси. – 2013. – № 10(3). – С. 243–251.

26. Жмайлова О. Г. Аналіз чутливості фінансових результатів до зміни дебіторської та кредиторської заборгованості / О. Г. Жмайлова // Вісник СНАУ. Серія : Економіка і менеджмент. – 2012 – №. 3(51). С. 132–136.

27. Жолнер І. В. Фінансовий облік за міжнародними та національними

стандартами : навч. посіб. / І. В. Жолнер – К. : Центр навчальної літератури, 2012 – 368 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/13650116/buhgalterskiy_oblik_ta_audit

28. Закон України “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

29. Закон України “Про відновлення платоспроможності боржника або визнання його банкрутом” від 14.05.1992 р. № 2343-XII [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

30. Закон України “Про загальнообов’язкове державне соціальне страхування” від 23.09.1999 р. № 1105-XIV. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

31. Закон України “Про оплату праці” від 24.03.1995 р. № 108/95-ВР. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

32. Іванов С. В. Організаційні засади погодженого управління дебіторською та кредиторською заборгованістю підприємства / С. В. Іванов // Культура народів Причорномор’я. – 2012. – № 240. – С. 46-49. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dspace.nbuiv.gov.ua/bitstream/Ivanov.pdf>

33. Інструкція про застосування Плану рахунків бухгалтерського обліку, зобов’язань і господарських операцій підприємств і організацій, затверджена наказом Міністерства фінансів України від 30.11.1999 р. № 291 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/z0893-99>.

34. Ковальова Л. М. Теоретичні та законодавчі аспекти в управлінні заборгованістю / Л. М. Ковальова // Вісник ЖНЕУ. – 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=58671>.

35. Кодекс законів про працю України від 10.12.197 р. № 322-VIII. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

36. Кондрашова Т. М. Удосконалення обліку і аналізу розрахунків з покупцями та постачальниками / Т. М. Кондрашова, Н. П. Мельникова // Тези виступів XII Міжнар. наукової конференції ЖДТУ – 2013. – С. 338–340. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.ztu.edu.ua/ua/science/conference/files/world_bok_2013/Kondrashova.

37. Кузьмін О.Є. Фактори впливу на заборгованість підприємства та їх класифікація / О.Є. Кузьмін, О.Б. Волович // Бізнес Інформ. – 2013. – № 1. – С. 200 – 204.

38. Курищук В. В. Короткострокове кредитування зовнішньоекономічної діяльності підприємств українськими банками / В. В. Курищук // Формування ринкових відносин в Україні – №12, 2010. – С. 143-148.

39. Лишиленко О. В. Бухгалтерський облік : підручник / О. В. Лишиленко. – К. : Центр учбової літератури, 2009. – 670 с.

40. Лищенко О.Г. Аналіз дебіторської заборгованості в системі управління підприємством / О.Г. Лищенко, Г.М. Бескота // Держава і регіони. – 2012. – № 1. – С. 114–117.

41. Лівощко Т. В. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю промислового підприємства / Т. В. Лівощко, Ю. О. Сезоненко // Економічний Вісник Запорізької Державної Інженерної Академії. – 2013. – Вип. 4. – С. 88–94. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.zgia.zp.ua/gazeta/evzdia_4_088.pdf.

42. Маркус О.В. Напрями вдосконалення управлінського обліку розрахунків з постачальниками та підрядниками, інструменти контролю платоспроможності підприємств / О.В. Маркус, І.О. Романюк [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nauka.com.ua>

43. Марущак Л. Концептуальні основи формування інформаційних потоків стратегічного управлінського обліку [Електронний ресурс] / Леся Марущак, Ольга Павликівська // Соціально-економічні проблеми і держава. –

2015. – Вип. 2 (13). – С. 237-244. – Режим доступу до журн.: <http://sepd.tntu.edu.ua/images/stories/pdf/2015/15mlasuo.pdf>.

44. Марчак Н. В. Управління кредиторською заборгованістю як джерелом фінансування підприємств / Н. В. Марчак, О. О. Фокіна // Інноваційна економіка. – 2011. – №2. – С.237-239.

45. Медведик І. М. Напрямки удосконалення обліково-аналітичних досліджень кредиторської заборгованості / І. М. Медведик, О. І. Конопльова // Аграрний вісник Причорномор'я. – 2016. – вип. 37. – С. 198–201.

46. Мельник Н. Б. Організація обліку розрахунків з кредиторами / Н. Б. Мельник, О. М. Івануляк // Розвиток національної економіки: методологія та практика: збірник тез доповідей Міжнародної науково-практичної конференції.

47. Методичні рекомендації по застосуванню реєстрів бухгалтерського обліку від 29.12.2000 р. № 356. [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

48. Михайлишин Н. П. Сутність зобов'язань та їх класифікація : економічний та правовий аспекти / Н. П. Михайлишин // Економіка : реалії часу. – 2012. – № 2. – С. 130–135.

49. Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку 37 “Забезпечення, умовні зобов'язання та умовні активи” від 01.01.2012 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

50. Міжнародні фінансові звітності, затверджені наказом Міністерства фінансів України № 20 від 18.01.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.minfin.gov.ua>.

51. Москалюк Г. О. Система внутрішнього контролю дебіторської та кредиторської заборгованості : напрямки удосконалення і розвитку / Г. О. Москалюк // Ефективна економіка. – 2013. – № 4. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.economy.nayka.com.ua/?op=1&z=1899>.

52. Національне положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності”, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 73 від 07.02.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

53. Нашкерська Г. В. Методологія і практика оцінювання у бухгалтерському обліку і фінансовій звітності : монографія / Г. В. Нашкерська – Львів : Видавничий центр ЛНУ ім. І. Франка, 2009. – 426 с.

54. Новицька Н.В. Теоретичні аспекти понять “кредиторської заборгованість” // Актуальні проблеми економіки. – 2012. – №. 2. – С. 286–290.

55. Огійчук М. Ф. Фінансовий та управлінський облік за національними стандартами : підручник / М. Ф. Огійчук, В. Я. Плаксієнко, М. І. Беленкова та ін. / За ред. проф. М. Ф. Огійчука. – К. : Алерта, 2011. – 1042 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1474100242607/buhgalterskiy_oblik_ta_audit/finansoviy_ta_u_pravliniski_oblik_za_natsionalnimi_standartami.

56. Пахомова І. В. Сучасні питання організації та обліку кредиторської заборгованості / І. В. Пахомова // Сборники научных работ НТУ “ХПИ” : Наука і освіта – запорука розвитку. НТУ “ХПИ”, 2013. – С. 75 –76.

57. Пелехань Д. А. Пропозиції щодо покращення обліку розрахунків з постачальниками та підрядчиками / Д. А. Пелехань, Л. М. Одинцова. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=29394>.

58. Петренко Н. І. Удосконалення класифікації поточних зобов’язань для цілей бухгалтерського обліку / Н. І. Петренко // Вісник СевНТУ : зб. наук. пр. Серія : Економіка і фінанси. – 2012. – № 130. –С. 166–171.

59. Пилипенко К. А. Управління дебіторською та кредиторською заборгованістю, як шлях зміцнення розрахункової дисципліни / К. А. Пилипенко, А. М. Маслаєва // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. – 2012. – № 1(4). – С. 302–307. [Електронний ресурс]. –

Режим доступу : <http://www.pdaa.edu.ua/sites/default/files/nppdaa/4.3/302.pdf>.

60. Податковий кодекс України від 02.12.2010 р. № 2755-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

61. Поддєрьогін А. М. Фінанси підприємств : підручник / А. М. Поддєрьогін, М. Д. Білик, Л. Д. Буряк, А. П. Куліш, Г. Г. Нам. – К. : Вид-во КНЕУ, 2002. – 571 с.

62. Подколзіна Є. Е. Сучасні питання обліку кредиторської заборгованості / Є. Е. Подколзіна, І. М. Клімович // Харківський торговельно-економічний інститут КНТЕУ, 2012. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/2_KAND_2011/Economics/78012

63. Подолянчук О. А. Кредиторська заборгованість як специфічне джерело фінансування капіталу підприємства / О. А. Подолянчук, В. М. Чорна // Вісник Сумського національного аграрного університету. Серія: Економіка і менеджмент. – 2012. – №. 3 (51). [Електронний ресурс] – Режим доступу : http://chtei-knteu.cv.ua/herald/content/download/archive/2011/v3/NV-2011-V3_33.pdf.

64. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 11 “Зобов'язання”, затверджене наказом Міністерства фінансів України України № 20 від 31.01.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

65. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 12 “Фінансові інвестиції”, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 91 від 26.04.2000 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

66. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 14 “Оренда”, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 181 від 28.07.200 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

67. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 17 “Податок на прибуток”, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 3553 від 20.01.2001 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

68. Положення (стандарт) бухгалтерського обліку 26 “Виплати працівникам”, затверджене наказом Міністерства фінансів України № 601 від 28.10.2013 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

69. Положення про документальне забезпечення записів у бухгалтерському від 24.05.1995 р. № 88 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

70. Положення про інвентаризацію активів та зобов'язань від 02.09.2014 р. № 879. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

71. Потриваєва Н. В. Теоретичні аспекти обліку кредиторської заборгованості в Україні / Н. В.Потриваєва, О. Ю. Сус // Економічний форум. – 2013. – № 4. – С. 226–229. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecfor_2013_4_38.pdf.

72. Примітки до річної фінансової звітності [Електронний ресурс]: затверджений наказом Міністерства фінансів України № 302 від 29.11.2000 – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/z0904-00>

73. Роюк Т. А. Аналіз та аудит, організація обліку розрахунків з дебіторами та кредиторами підприємства / Т. А. Роюк // Економіка. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/16_NPRT_2013/Economics/7_139851.doc.htm.

74. Сіренко Н.М. Вдосконалення управління кредиторською заборгованістю підприємства / Н. М. Сіренко, О. В. Смирнова // Агросвіт. – 2011. – №22. – С.44-46.

75. Сук Л. К. Фінансовий облік : навч. посіб. / Л. К. Сук, П. Л. Сук. – К. : Знання, 2012. – 647 с.

76. Тесленко Т. І. Відображення в обліку поточних зобов'язань у вигляді штрафних санкцій та пені / Т.І.Тесленко // Динаміка наукових

досліджень, 2014: Матеріали III Міжнар. наук.-практ. конф. 21-30 червня 2008 р. – Дніпропетровськ: Наука і освіта, 2008. – С. 40–41.

77. Тесленко Т. І. Облік і аналіз поточних зобов'язань : автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. ек. наук : спец. 08.00.09 / Т. І. Тесленко – Київ, 2009. – 20 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://kneu.edu.ua/userfiles/d-26.006.06/2009/Teslenko.doc>.

78. Ткаченко Н. М. Бухгалтерський фінансовий облік, оподаткування і звітність : підручник / Н. М. Ткаченко. – Київ : Алерта, 2011. – 976 с.

79. Ткаченко Н. М. Фінансовий облік 2 : навч. посіб. / Н. М. Ткаченко, О. В. Борович, І. Л. Цюцяк, А. Л. Цюцяк. – К.: Алерта, 2014. – 456 с. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://pidruchniki.com/1648040364271/buhgalterskiy_oblik_ta_audit

80. Ужва А. М. Формування поточних зобов'язань перед постачальниками та підрядниками у фінансовій звітності / А. М. Ужва, О. В. Тімкова // Економічні науки [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10\(4\)_52.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/ecnof_2013_10(4)_52.pdf).

81. Український бухгалтерський тижневик “Дебет-Кредит” [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://dtkt.com.ua/debet/ukr/2001/16/16pr7.html>

82. Фінансові інструменти – визнання та оцінка : Міжнародний стандарт фінансової звітності (IAS) [Електронний ресурс] Режим доступу : <http://www.ifrs.org.ua/wp-content/uploads/2013/04/Mezhdunarodny-j-standart-finansovoj-otchetnosti-IAS-39-Finansovy-e-instrumenty-priznanie-i-otsenka-.pdf>

83. Хомик П. М. Порівняльний аспект обліку заборгованості підприємства за П(С)БО та МСФЗ (IAS) / П. М. Хомик, М. А. Кулик // Проблеми теорії та методології бухгалтерського обліку, контролю і аналізу. – 2012. – Вип. 3 (24) 2012. – С. 503-510.

84. Ценклер Н. І. Вдосконалення класифікаційних ознак кредиторської заборгованості та їх значення в підвищенні контрольно-аналітичної функції

обліку / Н.І. Ценклер, П.Б. Кватирка. [Електронний ресурс] – Режим доступу:<http://www.nbu.ua/portal/statti/9.htm>.

85. Цивільний кодекс України від 16.21.003 р. № 435-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon4.rada.gov.ua>.

86. Чубенко О. В. Аналіз кредиторської заборгованості [Електронний ресурс] / О. В. Чубенко // Економіка/Фінансові відносини. – 2012. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/12_KPSN_2010/Economics/63730.doc.htm.

87. Шевчук С. І. Визнання та оцінка зобов'язань у бухгалтерському обліку та фінансовій звітності / С. І. Шевчук // Бухгалтерський облік і аудит : наук.-практ. журнал. – 2009. – № 6. – С. 18–23.

88. Югас Е. Ф. Економічна сутність договірних відносин підприємства та форми розрахунків з постачальниками і підрядниками / Е. Ф. Югас // Економічний вісник університету. – 2011. – № 17/2. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.nbu.gov.ua/portal/Soc_Gum/Evu

89. Югас Е.Ф. Значення кредиторської заборгованостей в умовах ринкових відносин / Е. Ф. Югас, М. В. Машика // Науковий вісник Ужгородського університету : Серія: Економіка / ред. кол.: В.П. Мікловда, В.І. Ярема, В.О. Приходько та ін. – Ужгород: Видавництво УжНУ "Говерла", 2014. – Вип. 2 (43). – С. 201–205.

Додатки

Додаток А

Підходи до визначення сутності кредиторської заборгованості

<i>Автор</i>	<i>Визначення поняття “кредиторська заборгованість”</i>
І. А. Бланк	поточні зобов'язання підприємства, що відображають його заборгованість перед господарськими партнерами з комерційних операцій; з розрахунків, нарахованих до оплати тощо
А. Б. Борисов	грошові кошти, які тимчасово підпорядковані підприємству, фірмі, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі, у яких вони позичені і яким вони не виплачені
Ф. Ф. Бутинець, Л. Л. Горещька	форма розрахунку за товари і послуги, які придбаються у ході операцій компанії, що періодично повторюються і використовуються у виробництві (в якості сировини) чи для перепродажу (інакше її називають рахунками до сплати чи торговими рахунками до сплати)
С. Ф. Голов, В. М. Костюченко	рахунки до оплати (Accounts Payable) – це суми, які нараховуються постачальникам за купівлю у них товарів або послуг в кредит
Г. О. Партин, А. Г. Загородній	заборгованість підприємства іншим юридичним і фізичним особам, що виникла в результаті здійснених раніше дій (подій), оцінена в гривнях і щодо якої в підприємства існують зобов'язання її погашення в певний строк
Н. М. Ткаченко	тимчасово залучені суб'єктом у власне користування грошові кошти, які підлягають поверненню юридичній або фізичній особі
Н. В. Чабанова, Ю. А. Василенко	як правова категорія, це особлива частина майна організації, що є предметом обов'язкових правовідносин між організацією і її кредиторами. Організація володіє і користується кредиторською заборгованістю, але вона зобов'язана повернути чи виплатити дану частину майна кредиторам, що мають права вимоги на неї. Дана частина майна – це борги організації, чуже майно, чужі кошти, що знаходяться у володінні організації-боржника
Д. І. Черкав	виникає (або погашається) при здійсненні організацією будь-яких операцій, пов'язаних з рухом грошових засобів, матеріальних ресурсів або прийняттям на себе відповідних зобов'язань
Ю. С. Цал-Цалко	тимчасове залучення активів у господарську діяльність підприємства за рахунок тимчасово безоплатного одержання майна інших суб'єктів господарювання

Додаток Б

Нормативно-правове регулювання розрахункових операцій

<i>Рівні нормативно- правового регулювання обліку і аудиту активів</i>	<i>Нормативні та законодавчі акти</i>
1	2
I	<ul style="list-style-type: none"> – Конституція України – Господарський кодекс України – Податковий кодекс України – Цивільний кодекс України – Закон “Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні” <ul style="list-style-type: none"> – Закон України “Про аудиторську діяльність в Україні” – Закон України “Про застосування реєстраторів розрахунково-касових операцій у торгівлі, громадському харчуванні та послуг, <ul style="list-style-type: none"> – Закон України “Про банки і банківську діяльність”
II	<ul style="list-style-type: none"> – Національні положення (стандарт) бухгалтерського обліку 1 “Загальні вимоги до фінансової звітності” – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 10 “Дебіторська заборгованість” – Положення (стандарт) бухгалтерського обліку № 11 “Зобов’язання” – Положення про ведення касових операцій у національній валюті України
III	<ul style="list-style-type: none"> – Інструкція про безготівкові розрахунки в Україні в національній валюті – Про затвердження Плану рахунків бухгалтерського обліку <ul style="list-style-type: none"> – Постанова НБУ “Про встановлення граничної суми готівкового розрахунку”; – Методичні рекомендації по застосування реєстрів бухгалтерського обліку суб’єктами малого підприємництва – Про затвердження нормативно-правових актів щодо застосування реєстраторів розрахункових операцій та книг обліку розрахункових операцій <ul style="list-style-type: none"> – Положення про інвентаризацію активів та зобов’язань
IV	<ul style="list-style-type: none"> – Наказ про облікову політику. – Наказ про проведення інвентаризації; – Посадові інструкції бухгалтера.

Додаток В

Використання форм первинного обліку зобов'язань

<i>Вид операції</i>	<i>Вид зобов'язань</i>	<i>Форма первинного обліку</i>
1	2	3
Виникнення заборгованості	Кредити банків та інші фінансові зобов'язання;	Договір-позики; Виписка банку;
	Векселі видані;	Накладна; Рахунок-фактура; Прибутковий ордер (тф М-4); "Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів" (тф. ОЗ-1);.
	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги.	Накладна; Товарно-транспортна накладна (тф 1-ТН); Рахунок-фактура; Прибутковий ордер (тф М-4); Акт про приймання матеріалів (тф М-7); "Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів" (тф. ОЗ-1); Акт здачі-прийняття робіт (послуг).
	Відстрочені податкові зобов'язання;	Бухгалтерська довідка; Розрахунок податку на прибуток.
	Зобов'язання з одержаних авансів;	Договір постачання; Виписка банку.
	Зобов'язання за розрахунками	Розрахунково платіжна відомість; Звіт про витрачання коштів; Розрахунок єдиного соціального внеску; Бухгалтерська довідка.
Погашення заборгованості	Кредити банків та інші фінансові зобов'язання;	Платіжне доручення; Виписка банку.
	Векселі видані;	Платіжне доручення; Платіжна вимога; Виписка банку.
	Кредиторська заборгованість за товари, роботи, послуги.	Платіжне доручення; Платіжна вимога-доручення; Видатковий касовий ордер (тф КО-2).
	Відстрочені податкові зобов'язання;	Платіжне доручення.
	Зобов'язання з одержаних авансів;	Накладна; Накладна-вимога на відпуск (внутрішнє переміщення) матеріалів (тф М-11); Товарно-транспортна накладна (тф 1-ТН); Рахунок-фактура; "Акт приймання-передачі (внутрішнього переміщення) основних засобів" (тф. ОЗ-1); Акт здачі-прийняття робіт (послуг).
	Зобов'язання за розрахунками	Платіжне доручення; Відомість на виплату грошей; Видатковий касовий ордер (тф КО-2).

Додаток Е

**Відображення різних видів кредиторської заборгованості на рахунках
бухгалтерського обліку**

<i>№ n/n</i>	<i>Шифр</i>	<i>Дебетовий оборот</i>	<i>Кредитовий оборот</i>
1	50	погашення заборгованості за довгостроковими позиками	суми одержаних довгострокових позик
2	60	погашення заборгованості за короткостроковими позиками	суми одержаних короткострокових позик
3	63	заборгованість за отримані від постачальників та підрядників товарно-матеріальні цінності, прийняті роботи й послуги	її погашення та списання.
4	64	належні до відшкодування з бюджету податки, їх сплата, списання	нараховані платежі до бюджету
5	65	погашення заборгованості та витрачання коштів страхування на підприємстві	нараховані зобов'язання за страхуванням, а також одержані від органів страхування кошти
6	661	нарахована працівникам підприємства основна і додаткова заробітна плата, премії, інші нарахування	їх виплата, а також суми утриманих податків, внесків, платежів і інші утримання з сум оплати праці персоналу.
7	662	розрахунків за не отримані персоналом у встановлений термін суми оплати праці.	подальшій виплаті заробітної плати, що була депонована
8	663	списання сум розрахунків з персоналом у інших видів оплати праці, які не є заробітною платою.	нарахування сум розрахунків з персоналом у інших видів оплати праці, які не є заробітною платою.
9	681	зарахування отриманого авансу	нарахування сум отриманого авансу
10	682	заборгованість материнського підприємства перед дочірніми підприємствами за одержані від них активи, виконані роботи, надані послуги	перерахування грошових коштів, передача активів, виконання робіт, надання послуг дочірнім підприємствам.
11	683	суми переданих товарно-матеріальних цінностей	суми отриманих товарно-матеріальних цінностей
12	684	отримані відсотки за використанням коштів або товарів, отриманих у кредит; використання майна, отриманого в користування; за іншими операціями.	Нараховані відсотки за використанням коштів або товарів, отриманих у кредит; використання майна, отриманого в користування; за іншими операціями.
13	685	нарахування сум заборгованості іншими кредиторами	погашення сум заборгованості іншими кредиторами

Аналітичний облік довгострокових та поточних зобов'язань на підприємстві

<i>Назва рахунку</i>	<i>Аналітичний облік ведеться в наступних розрізах</i>
50 “Довгострокові позики”	За позикодавцями окремо в розрізі кожної позики, за строками погашення позик
51 “Довгострокові векселі видані”	За кожним виданим векселем та за строками їх погашення
52 “Довгострокові зобов'язання за облигаціями”	За видами та термінами погашення облигацій
53 “Довгострокові зобов'язання з оренди”	За кожним орендодавцем та об'єктом орендованих необоротних активів
54 “Відстрочені податкові зобов'язання”	За видами активів або зобов'язань, між оцінками яких для відображення в балансі та цілей оподаткування виникла різниця
55 “Інші довгострокові зобов'язання”	За кожним кредитором, за видами залучених коштів
60 “Короткострокові позики”	За позикодавцями (банками) в розрізі кожного кредиту (позики) окремо, за строками їх погашення
61 “Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями”	За кредиторами та видами заборгованості
62 “Короткострокові векселі видані”	За кожним виданим векселем та за строками їх погашення
63 “Розрахунки з постачальниками та підрядниками”	У розрізі країн за кожним постачальником та підрядником, за кожним контрактом, документом на сплату, в грн. та в валюті, обумовлений в договорі
64 “Розрахунки за податками і платежами”	За видами податків
65 “Розрахунки за страхуванням”	За кожним видом зборів і відрахувань, за страхувальниками та окремими договорами страхування
66 “Розрахунки з оплати праці”	У розрізі кожного працівника
67 “Розрахунки з учасниками”	За кожним засновником та учасником, за видами виплат, за джерелами виплат дивідендів – прибуток звіт-ного року, прибуток минулих років, резервний капітал
68 “Розрахунки за іншими операціями”	За підприємствами, організаціями, установами та фізичними особами, з якими проводяться розрахунки
69 “Доходи майбутніх періодів”	За видами доходів, датами їх утворення і визнання доходами звіт-ного періоду

Додаток Ж

**Типові кореспонденції з обліку поточних зобов'язань за розрахунками
з постачальниками**

<i>Зміст господарської операції</i>	<i>Дебет</i>	<i>Кредит</i>
Виникнення заборгованості		
Оприбутковано від постачальника необоротні активи, які потребують додаткових витрат зі встановлення	15	63
Оприбутковано виробничі запаси, МШП, товари від постачальників	20, 22, 28	63
Відображено послуги, надані підряд: пов'язані з - організацією виробництва	91	685
- пов'язані з організацією управління підприємства	92	685
Оплачено рахунки постачальників: - готівкою з каси	63	30
-з поточного рахунку в національній валюті або з валютного рахунку	63	311 , 312
- з підзвітних сум	63	372
Видано короткостроковий вексель в погашення заборгованості перед постачальником	63	62
Списано кредиторську заборгованість, строк позовної давності якої минув	63	717

Додаток 3

Типові кореспонденції рахунків з обліку кредиторської заборгованості

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Накладні, акти та інші прибуткові документи на надходження ТМЦ.	20, 22, 25	63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками”
2	Нараховується податковий кредит у зв’язку з оприбуткуванням від платників ПДВ матеріальних і нематеріальних надходжень, прийняттям виконаних робіт, наданих послуг	641 “Розрахунки за податками”	63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками”
3	Рахунки та акти підрядників, виконавців, прийняті до сплати за виконані на замовлення підприємства роботи і надані послуги.	91,92, 93, 94	63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками”
4	Погашення безготівковими коштами заборгованість перед постачальниками та підрядниками за поставлені ТМЦ, виконані і прийняті роботи, надані і спожиті підприємством послуги	63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками”	311 “Поточні рахунки в національній валюті”
5	Взаємне зарахування заборгованості між підприємством і покупцем після виконання бартерного контракту	63 “Розрахунки з постачальниками і підрядниками”	36 “Розрахунки з покупцями та замовниками
6	Нарахування заробітної плати за рахунок витрат на збут	93 “Витрати на збут”	661 “Розрахунки з оплати праці”
7	Виплата заробітної плати готівкою з каси підприємства	661 “Розрахунки з оплати праці”	301 “Готівка”
8	Виплата заробітної плати у безготівковій формі на карткові рахунки працівників	661 “Розрахунки з оплати праці”	311 “Поточні рахунки в національній валюті”
9	Утримання податку з доходів фізичних осіб	661 “Розрахунки з оплати праці”	641 “Розрахунки за податками”

Додаток И

Типові кореспонденції рахунків з обліку кредиторської заборгованості

№ п/п	Зміст господарської операції	Кореспонденція рахунків	
		Дебет	Кредит
1	Нараховано заборгованість покупцям за відвантажену їм готову продукцію, виконані роботи або надані послуги за цінами реалізації	36“Розрахунки з покупцями та замовниками”	70“Дохід від реалізації”
2	Відображено надходження грошей від покупців та замовників за реалізовані товари, роботи та послуги	30 “Готівка” 311 “Поточні рахунки в національній валюті”	36“Розрахунки з покупцями та замовниками”
3	Отримано від покупців векселі в рахунок оплати за реалізовані товари, роботи і послуги	182, 34	36“Розрахунки з покупцями та замовниками”
4	Відображено проведення взаємозаліку між покупцем і продавцем	63“Розрахунки постачальниками та підрядниками”	36“Розрахунки з покупцями та замовниками”
5	Видані грошові кошти із каси під звіт	372 “Розрахунки з підзвітними особами”	30 “Готівка”
6	Придбані товарно-матеріальні цінності за рахунок підзвітних сум	Відповідний рахунок запасів (20, 21, 22, 28)	372 “Розрахунки з підзвітними особами”
7	Списані витрати на відрядження	Відповідні рахунки витрат (91, 92, 93, 94)	372 “Розрахунки з підзвітними особами”
8	Виплачено постачальнику аванс за товар	371 “Розрахунки за виданими авансами”	30 “Готівка” 311 “Поточні рахунки в національній валюті”

Додаток К

Класифікація кредиторської заборгованості та відповідних видів розрахунків

Рядок балансу	Вид кредиторської заборгованості	Рахунок синтетичного обліку	Яка кредиторська заборгованість включається до статті	Організація аналітичного обліку
1510	Довгострокові кредити банків	501 - 504	Заборгованість підприємства банкам за отриманими від них позиками, яка не є поточним зобов'язанням	За позикодавцями (банками) в розрізі кожного кредиту (позики) окремо та строками погашення кредиту (позик).
1511	Інші довгострокові фінансові зобов'язання	505 - 506, 51, 52, 53	Довгострокова заборгованість підприємства щодо зобов'язання із залучення позикових коштів (крім кредитів банків), на які нараховуються відсотки	Довгострокові зобов'язання з оренди - за кожним орендодавцем та об'єктом орендованих необоротних активів
1500	Відстрочені податкові зобов'язання	54	Сума податків на прибуток, що підлягають сплаті у майбутніх періодах унаслідок тимчасової різниці між обліковою та податковою базами оцінки	-
1600	Короткострокові кредити банків	60	Поточні зобов'язання підприємства перед банками за отриманими від них позиками	За позикодавцями (банками) в розрізі кожного кредиту (позики) окремо та строками їх погашення
1610	Поточна заборгованість за довгостроковими зобов'язаннями	61	Довгострокові зобов'язання, що підлягають погашенню протягом 12 міс. з дати балансу	За кредиторами та видами заборгованості
1605	Векселі видані	62	Заборгованість, на яку підприємство видало векселі на забезпечення поставок (робіт, послуг) постачальників, підрядників та інших кредиторів	За кожним виданим векселем та за строками їх погашення
1615	КЗ за товари, роботи, послуги	63	Заборгованість постачальникам і підрядникам за матеріальні цінності, виконані роботи й отримані послуги (крім заборгованості, забезпеченої векселями)	За кожним постачальником та підрядником у розрізі кожного документа (рахунка) на сплату
1635	Поточні зобов'язання (ПЗ) за розрахунками з одержаних авансів	681	Аванси, одержані від інших осіб у рахунок наступних поставок продукції, виконання робіт (послуг)	Окремо за підприємствами, організаціями, установами та фізичними особами, з якими здійснюються розрахунки
1620	ПЗ за розрахунками з бюджетами та позабюджетних платежів	64,68	Заборгованість підприємства за всіма видами платежів до бюджету, включаючи податки з працівників підприємства	За видами податків і платежів

продовження додатку К

1650	ПЗ за розрахунками зі страхування	65	Заборгованість за відрахуваннями до Пенсійного фонду, на соціальне страхування, страхування майна підприємства та індивідуальне страхування його працівників	За кожним видом зборів і відрахувань, за страхувальниками та окремими договорами страхування
1630	ПЗ за розрахунками з оплати праці	66	Заборгованість підприємства з оплати праці, включаючи депоновану заробітну плату	За кожним працівником, видами виплат і утримань
1640	ПЗ за розрахунками з учасниками	67	Заборгованість підприємства його учасникам (засновникам), пов'язана з розподілом прибутку (дивіденди тощо) і формуванням статутного капіталу	За кожним засновником та учасником і за видами виплат
1645	ПЗ за внутрішніми розрахунками	682, 683	Заборгованість підприємства пов'язаним сторонам та кредиторська заборгованість за внутрішньовідомчими розрахунками	Окремо за підприємствами, організаціями, установами та фізичними особами, з якими здійснюються розрахунки
1690	Інші поточні зобов'язання	372, 684, 36 за буд. контрактами	Зобов'язання, які не можуть бути включені до інших статей, наведених у розділі "Поточні зобов'язання" балансу	

Додаток Л

**Аналіз показників, які використовують для визначення стану
кредиторської заборгованості**

<i>№ з/п</i>	<i>Показник</i>	<i>Розрахунок</i>	<i>Суть показника</i>
1	<i>оборотність кредиторської заборгованості</i>	$O_k = C/K$, де С – собівартість реалізованої продукції; К – середня величина кредиторської заборгованості	зростання коефіцієнта означає збільшення швидкості оплати заборгованості підприємства, зниження – ріст покупок у кредит.
2	<i>період погашення кредиторської заборгованості</i>	$P_k = 360 \text{ днів} / O_k$, де P_k – період погашення кредиторської заборгованості; O_k – оборотність кредиторської заборгованості.	характеризує середній період сплати підприємством кредиторської заборгованості; позитивною є тенденція зменшення показника.
3	<i>частка кредиторської заборгованості в загальному обсязі поточних зобов'язань</i>	$K_3 = (K/P_3) * 100\%$, К – кредиторська заборгованість; P_3 – поточні зобов'язання.	коефіцієнт показує частку кредиторської заборгованості у структурі зобов'язань підприємства.
4	<i>коефіцієнт миттєвої ліквідності</i>	$KL_m = A_6 / Z_n$, де A_6 - високоліквідні активи, (грошові кошти, їх еквіваленти і поточні фінансові інвестиції); Z_n - поточні зобов'язання (короткострокові кредити і розрахунки із кредиторами).	характеризує те, як швидко короткострокові зобов'язання можуть бути погашені високоліквідними активами.
5	<i>коефіцієнт поточної ліквідності</i>	$KL_n = A_l / Z_n$, де A_l - ліквідні активи (високоліквідних активи, дебіторська заборгованість та отримані векселі); Z_n - поточні зобов'язання (короткострокові кредити і розрахунки із кредиторами).	характеризує можливість погашення короткострокових зобов'язань у встановлені строки.
6	<i>коефіцієнт загальної ліквідності</i>	$KL_n = A_o / Z_n$, де A_o - оборотні активи; Z_n - поточні зобов'язання (короткострокові кредити і розрахунки із кредиторами).	визначає те, наскільки обсяг короткострокових зобов'язань і розрахунків можна погасити за рахунок усіх ліквідних активів.

Додаток М

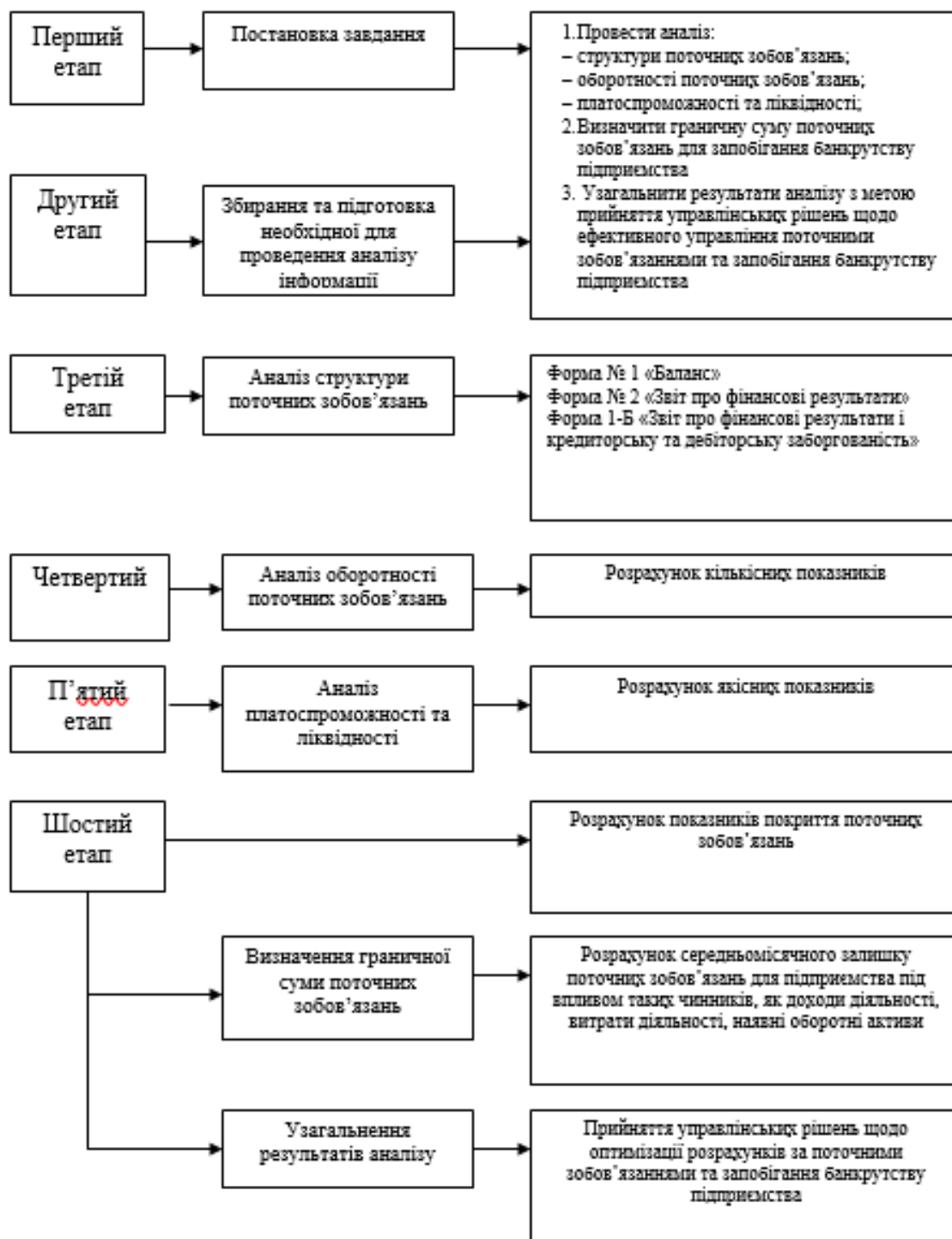

Рис. Алгоритм проведення аналізу поточних зобов'язань з метою встановлення платоспроможності підприємства та запобігання його банкрутству

Додаток Н

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 5 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Коди		
		2022	01	01
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "КАРПАТИСПЕЦТЕХ"	за ЄДРПОУ	44550568		
Територія КАЛУШ	за КОАТУУ			
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	за КОПФГ	240		
Вид економічної діяльності Підготовчі роботи на будівельному майданчику	за КВЕД	43.12		
Середня кількість працівників, осіб	6			
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком				
Адреса, телефон	УКРАЇНА, 77300, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛ., М. КАЛУШ ВУЛ. МОЛОДІЖНА, БУД. 9, КВ. 6	+38(095)-7		

1. Баланс на 31 грудня 2021 р.

Актив	Код радян	На початок звітнього року	1801006
			На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
первісна вартість	1001	-	-
накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незвершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	-	-
первісна вартість	1011	-	-
знос	1012	(-)	(-)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	-
II. Оборотні активи			
Запаси :	1100	-	131,0
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	-	485,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	-	1,4
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	-	617,6
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	-	617,6

Пасив	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	-	10,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	-	27,0
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	-	37,0
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська заборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	-	464,0
розрахунками з бюджетом	1620	-	62,2
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	-
розрахунками зі страхування	1625	-	11,7
розрахунками з оплати праці	1630	-	42,7
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	-
Усього за розділом III	1695	-	580,6
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття	1700	-	-
Баланс	1900	-	617,6

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2021 _____ р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	1 731,5	-
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	1 731,5	-
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(1 632,6)	(-)
Інші операційні витрати	2180	(51,9)	(-)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(1 704,5)	(-)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	27,0	-
Податок на прибуток	2300	(-)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	27,0	-

Керівник _____

(підпис)

РИСЕЙ ТАРАС МІКОЛАЙОВИЧ

(підпис, прізвище)

Головний бухгалтер _____

(підпис)

(підпис, прізвище)

Додаток 1
до Національного положення (стандарту)
бухгалтерського обліку 25 "Спрощена фінансова
звітність"
(пункт 4 розділу I)

Фінансова звітність малого підприємства

Підприємство	Дата (рік, місяць, число)	Код	
ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ "КАРПАТИСПЕЦТЕХ"	за ЄДРПОУ	2023	2 01
Територія КАЛУШ	за КАТОТГГ	44550568	
Організаційно-правова форма господарювання ТОВАРИСТВО З ОБМЕЖЕНОЮ ВІДПОВІДАЛЬНІСТЮ	за КОПФГ	0120960170000091466	
Вид економічної діяльності Підготовчі роботи на будівельному сайті/мачу	за КВЕД	240	
Середня кількість працівників, осіб 6		43.12	
Одиниця виміру: тис. грн. з одним десятковим знаком			
Адреса, телефон: УКРАЇНА, 77300, ІВАНО-ФРАНКІВСЬКА ОБЛ., М. КАЛУШ ВУЛ. МОЛОДІЖНА, БУД. 9, КВ. 6		+38(095)-7	

1. Баланс на 31 грудня 2022 р.

Актив	Форма № 1-м Код за ДКУД 1801006		
	Код рядка	На початок звітного року	На кінець звітного періоду
1	2	3	4
I. Необоротні активи			
Нематеріальні активи	1000	-	-
Первісна вартість	1001	-	-
Накопичена амортизація	1002	(-)	(-)
Незавершені капітальні інвестиції	1005	-	-
Основні засоби :	1010	-	845,0
первісна вартість	1011	-	1 056,2
знос	1012	(-)	(211,2)
Довгострокові біологічні активи	1020	-	-
Довгострокові фінансові інвестиції	1030	-	-
Інші необоротні активи	1090	-	-
Усього за розділом I	1095	-	845,0
II. Оборотні активи			
Землі :	1100	131,0	158,3
у тому числі готова продукція	1103	-	-
Поточні біологічні активи	1110	-	-
Дебіторська заборгованість за продукцію, товари, роботи, послуги	1125	485,2	1 545,2
Дебіторська заборгованість за розрахунками з бюджетом	1135	-	-
у тому числі з податку на прибуток	1136	-	-
Інша поточна дебіторська заборгованість	1155	-	-
Поточні фінансові інвестиції	1160	-	-
Гроші та їх еквіваленти	1165	1,4	60,1
Витрати майбутніх періодів	1170	-	-
Інші оборотні активи	1190	-	-
Усього за розділом II	1195	617,6	1 763,6
III. Необоротні активи, утримувані для продажу, та групи вибуття	1200	-	-
Баланс	1300	617,6	2 608,6

Позив	Код рядка	На початок звітнього року	На кінець звітнього періоду
1	2	3	4
I. Власний капітал			
Зареєстрований (пайовий) капітал	1400	10,0	10,0
Додатковий капітал	1410	-	-
Резервний капітал	1415	-	-
Нерозподілений прибуток (непокритий збиток)	1420	27,0	1 018,7
Неоплачений капітал	1425	(-)	(-)
Усього за розділом I	1495	37,0	1 028,7
II. Довгострокові зобов'язання, цільове фінансування та забезпечення			
III. Поточні зобов'язання			
Короткострокові кредити банків	1600	-	-
Поточна кредиторська зборгованість за:			
довгостроковими зобов'язаннями	1610	-	-
товари, роботи, послуги	1615	464,0	962,9
розрахунками з бюджетом	1620	62,2	327,3
у тому числі з податку на прибуток	1621	-	217,7
розрахунками зі страхування	1625	11,7	11,9
розрахунками з оплати праці	1630	42,7	41,2
Доходи майбутніх періодів	1665	-	-
Інші поточні зобов'язання	1690	-	236,6
Усього за розділом III	1695	580,6	1 579,9
IV. Зобов'язання, пов'язані з необоротними активами, утримуваними для продажу, та групами вибуття			
Баланс	1900	617,6	2 608,6

2. Звіт про фінансові результати
за _____ Рік 2022 _____ р.

Стаття	Код рядка	Форма № 2-м Код за ДКУД 1801007	
		За звітний період	За аналогічний період попереднього року
1	2	3	4
Чистий дохід від реалізації продукції (товарів, робіт, послуг)	2000	10 359,3	1 731,5
Інші операційні доходи	2120	-	-
Інші доходи	2240	-	-
Разом доходи (2000 + 2120 + 2240)	2280	10 359,3	1 731,5
Собівартість реалізованої продукції (товарів, робіт, послуг)	2050	(9 149,9)	(1 652,6)
Інші операційні витрати	2180	(-)	(51,9)
Інші витрати	2270	(-)	(-)
Разом витрати (2050 + 2180 + 2270)	2285	(9 149,9)	(1 704,5)
Фінансовий результат до оподаткування (2280 - 2285)	2290	1 209,4	27,0
Податок на прибуток	2300	(217,7)	(-)
Чистий прибуток (збиток) (2290 - 2300)	2350	991,7	27,0

Керівник _____ РИСЕЙ ТАРАС МИКОЛАЙОВИЧ _____
(підпис) (підпис, прізвище)

Головний бухгалтер _____
(підпис) (підпис, прізвище)

¹ Кодифікатор адміністративно-територіальних одиниць та територій територіальних громад